

Мы разам — Беларусь!

Хойнікі і Хойніцкі раён: людзі і справы. **СТАР 3-6**

У нарматыўных прававых актах у сферы дашкольнай адукацыі адсутнічае норма прадастаўлення дзіцяці месца толькі ў дзіцячым садку наблізу ад месца жыхарства сям'і. Як уладкаваць дзіця побач з месцам працы? **СТАР 7**

Смакавая якасці бульбы — такі ж важны паказчык гатунку, як і яго ўраджайнасць. Мы вырошчваем бульбу, галоўным чынам, для сябе, таму пры выбары гатунку фактар смаку вызначальны... **СТАР 8**

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

«БЕЛАРУСЬ ГАТОВА ПРАЦАВАЦЬ УСЮДУ І З УСІМІ, АЛЕ ВЫКЛЮЧНА НА РОЎНАЙ І ЎЗАЕМАПАВАЖЛІВАЙ АСНОВЕ»

У знешнепалітычнай сферы Беларусі не было дапушчана сур'ёзных прашлаў і праколаў, якія маглі б негатыўна паўплываць на лёс дзяржавы. Гэта адзначыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўчора, прадастаўляючы на пасадзе новага міністра замежных спраў Уладзіміра Макея.

Указы аб назначэнні на пасаду кіраўніка знешнепалітычнага ведамства Уладзіміра Макея і вызвалены ад гэтай пасады Сяргея Мартынава былі падпісаны 20 жніўня. «Я не вельмі ўнікаю, як на гэта адраагавалі нашы прыхільнікі і праціўнікі. Хачу заявіць сваю пазіцыю. Прапрацаваўшы амаль дзесяць гадоў на пасадзе міністра, Сяргей Мартынаў адносна даўно выказаў пажаданне працаваць на іншай рабоце. Гэта была яго ініцыятыва. Прычым яна, з майго пункту гледжання, выглядала вельмі дастойна, па-мужчынску, асабліва матывацыя», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

«Для мяне немалаважна, дзе будзе працаваць ён (Сяргей Мартынаў. — Заўвага БЕЛТА), таму што для мяне асабіста, для краіны ён не чужы. Ён нямала, нават, скажу, шмат зрабіў для стаўлення знешнепалітычнага і знешнеэканамічнага ведамства», — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што доўга разважаў над тым, хто будзе працаваць на пасадзе міністра замежных спраў пасля Сяргея Мартынава. Звяртаючыся да прысутных кіраўнікоў падраздзяленняў і супрацоўнікаў МЗС, ён падкрэсліў: «Магчыма, з новым міністрам вы будзеце генерываваць ідэі, якія нам неабходны не толькі ў знешнепалітычнай дзейнасці, але і дзейнасці ўнутры дзяржавы».

Прэзідэнт прадоўжыў: «Менавіта ад якасці і эфектыўнасці вашай работы залежыць, як нашу маладую суверэнную незалежную дзяржаву будуць успрымаць у свеце, найперш у адпаведных кропках планеты».

Аляксандр Лукашэнка ўручыў ордэн Айчыны III ступені Сяргею Мартынаву за шматгадовую працу ў сферы знешняй палітыкі і развіцці міжнародных адносін Беларусі.

Прадастаўляючы новага міністра замежных спраў Уладзіміра Макея, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў: «Не думаю, што вам трэба з размахам і шырока прадастаўляць новага міністра. Уладзімір Макея — чалавек вам вядомы. Ён вызначыўся прынцыпова не толькі ўнутры апарату Міністэрства замежных спраў, але і папрацаваў у замежных прадстаўніцтвах нашай дзяржавы. Магчыма, трэба было выкарыстоўваць яго патэнцыял больш шырока ў любой якасці ў знешняй палітыцы». «Для вас не скарэц, што я прыцягваю яго да некаторых знешнепалітычных ініцыятыв. Па маім даручэнні ён сустракаўся з многімі кіраўнікамі як на Усходзе, так і Захадзе, спрабуючы нармалізаваць у асабліва востры перыяд нашы адносіны, асабліва на Захадзе. Гэта ў яго атрымлівалася», — сказаў Прэзідэнт.

Робота па паляпшэнні пазітыўнага ўспрымання Беларусі за мяжой, дасягненні лепшай пазнавальнасці краіны ў свеце патрабуе якаснага прарыву, заявіў Аляксандр Лукашэнка. «Не трэба баяцца гаварыць аб Беларусі на ўвесь голас, уздзейнічаючы на мэтавыя аўдыторыі, нягледзячы на ўсю крытыку і істэрыю збоку. Паколькі што важна для простага еўрапейскага абыякавага? Усё проста: ступень грамадскай бяспекі, стан навакольнага асяроддзя, надзейнасць дзяржаўных граніц з пункту гледжання шчыльнага заслону ад злычынных трансгранічных праў, стабільнасць у суседзях», — адзначыў Прэзідэнт.

«І нам тут ёсць чым ганарыцца і аб чым гаварыць: Беларусь з'яўляецца надзейным і прадказальным партнёрам, донорам міжнароднай бяспекі і стабільнасці», — сказаў кіраўнік дзяржавы, нагадаўшы, што Беларусь доўгі час на высокім узроўні забяспечвае транзіт, у тым ліку энергетычны для Еўропы, нясе вялікіх эканамічных расходаў па барацьбе з нелегальнай міграцыяй, ганілем людзьмі, незаконным абаротам наркатыкаў і ўзбраенняў.

Папярэнне знешнеэканамічных інтарсаў беларускай дзяржавы павінна з'яўляцца галоўнай задачай беларускай дыпламатыі, лічыць Прэзідэнт Беларусі. На думку кіраўніка дзяржавы, улічваючы адкрыты характар беларускай эканомікі, менавіта ад паспяху ў гэтай дзейнасці ў канчатковым выніку залежыць устойлівасць дзяржавы, узровень дабрабыту беларускіх грамадзян. І тут павінны быць скарэктраваны намаганні кожнага беларускага дыпламата — ад аташэ да міністра. **СТАР 2**

ЧАС УБІРАЦЬ ЗБОЖЖА І НА ПРЫВАТНЫХ ПАЛЕТКАХ

АГРАРЬІ краіны амаль скончылі ўборку збожжа — зараз самы час убіраць зерне ў асабных падсобных гаспадарках. У гэтым людзям дапамагаюць сельскія Саветы і сельгасарганізацыі раёнаў. Пенсіянер Вячаслаў СТАХОЎСКІ з вёскі Выверы ў гэтым годзе вырашыў засеяць свае 50 сотак пшаніцай: разам з жонкай Алай яны трымаюць вялікую гаспадарку — курэй і качак, кароў і авечак...

Жыхарка вёскі Выверы Ала СТАХОЎСКАЯ: «Сёлета ў нас добры ўраджай — пад тры тоны збожжа!»

Ідзе выгрузка намалочанага збожжа.

— Прышоў і мой час убіраць ураджай! — адзначае Вячаслаў Сямёнавіч. — Такую плочу сам не ўбярэш, вось таму і карыстаюся паслугамі сельгаспрадпрыемства. У заяўках ААТ «Усход-Агра» па ўборцы збожжавых культур — каля трыццаці чалавек з Мясоцкага сельскага Савета. — Тыдзень таму скончылі ўборку на сваіх палях і ўжо былі гатовы накіраваць тэхніку на прыватныя палёткі, але ўсё не дазваляла надвор'е, — распавядае

дырэктар ААТ «Усход-Агра» Аляксандр ЖЫГАРЭНКА. — Вось абсохла — і за два дні збярэм збожжа ўсім ахвотным. Але зараз вырошчываць сваё незалежна і нявыгадна, таму сёлета мы плануем аддаць збожжа па сабекошце на патрэбы і сваім работнікам, і мясцовым жыхарам. Але ніколі не кінем тых людзей, каму трэба сабраць ураджай. Усё роўна, будзе гэта 50 сотак ці 5. **Марына БЕГУНОВА, фота аўтара. Аграгарадок Выверы, Маладзечанскі раён.**

ЛІЧБАВАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ: НАСЕЛЬНІЦТВА ТРЭБА ЗААХВОЦІЦЬ

ПЕРАХОД з аналагавага тэлевізійнага вяртання на лічбавае — справа незваротная. Прымяненне тэхналогіі лічбавага вяртання скіравана на тое, каб палепшыць якасць паслуг для насельніцтва.

Сёння ўведзены ў эксплуатацыю і дзейнічае 61 тэлевізійны перадачы, што ахоплівае 84 працэнты тэрыторыі нашай краіны. Распрацаваны і зацверджаны графік пазатпагна пераходу з аналагавага вяртання на лічбавае: адключэнне 4 перадачыкаў плануецца на 2013 год, 21 перадачыкаў будзе адключаны ў 2014-м і апошнія 18 адключаны ў 2015 годзе. Як зазначыў начальнік упраўлення электрасувязі Міністэрства сувязі і інфармацыі Павел Петрулевіч, з боку аператараў заплачана мерапрыемствы па аказанні палітных паслуг па ўстаноўцы, настройцы і мадэрнізацыі антэн, прыёмнікаў, вядзюцца праца з гандлёвымі сеткамі.

— Адказная за даступнасць лічбавага тэлебачання перш за ўсё тэлевізійны каналы, якім неабходна пакапаляцыя пра тое, каб іх сігнал быў у лічбавым фармаце, і мясцовыя органы ўлады, адказныя за распаўсюджванне лічбавага сігналу, — сказаў на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры намеснік начальніка упраўлення электронных СМІ Міністэрства інфармацыі Віктар Маючы. — Неабходна нарматыўная база, якая б дазволіла кіра-

нікам тэрыторыі актыўна стымуляваць насельніцтва да набыцця тэхнікі. Набыцц сёння антэны, тэлевізары з цюнарамі ці самі цюнары не праблема. Прычым усё абсталяванне для перадачы лічбавага вяртання — ачынная вытворчасць. Выпуск тэлевізараў з цюнарамі набірае абароты, заручаны новыя лініі па зборцы, а вось творчасць аналагавай апаратуры да канца сёлётнага года плануецца спыніць.

— У крамах краіны сёння прапаноўваюць каля 10 мадэляў тэлевізараў вытворчасці «Віцязь» і «Гарызонт», 7 мадэляў цюнараў, антэн. Набыць такое абсталяванне можна ў гандлёвых цэнтрах, універмагах і крамах, якія спецыялізуюцца на гандлі бытавой тэхнікай, — расказала кансультант аддзела арганізацыі грамадскага харчавання Міністэрства (пасада ўказана на правільна) гандлю Ларыса Камарова. — Ажыятажу вакол набыцця такой тэхнікі не назіраецца. Мы здатныя забяспечыць патрэбы пакупнікоў. У некаторых крамах вышэйзгаданых тавар можна набыць нават у растэрміноўку.

На прэс-канферэнцыі прагучала, што з другога квартала 2013 года РУП «Белтэлекам» і РУП «Беларускі радыётэлевізійны перадачыкаў цэнтр» плануецца аказваць насельніцтву паслугі камерцыйнага афірнага лічбавага тэлебачання. Абнаўленне будзе прадастаўлена лічбавая прыстаўка стандарту DVB-T2 са smart-картай сістэмы ўмоўнага доступу ў часовае карыстанне. **Алена ДРАПКО.**

НЕСТАНДАРТНЫ ПАДЫХОД

ДА канца года ў кожным раёне Мінскай вобласці павінны адкрыцца дзіцячыя сады або дашкольнае ўстанова прыватнай формы ўласнасці. Аб гэтым на абласной педагагічнай канферэнцыі паведаміла начальнік упраўлення адукацыі Мінблвыканкама Таіса Данілевіч.

Старшыня Мінскага аблвыканкама Барыс Батура ўзвучыў, што для вырашэння праблемы дэфіцыту месцаў у дзіцячых садках патрабуюцца нестандартныя падыходы. «Трэба больш актыўна працаваць са спонсарамі па стварэнні сеткі прыватных дзіцячых садкоў... Выканаўца ўлада ў гэтым пытанні спадзяецца на аўтарытэт педагагічных калектываў і спецыяльных саветаў, у склад якіх уваходзяць як бацькі, так і кіраўнікі прадпрыемстваў...» На думку Таісы Данілевіч, для ахопу большай колькасці дзяцей дашкольнай адукацыі трэба таксама звярнуць увагу на будынкі, што пустыюць: вызначыць магчымасць іх аднаўлення.

Зараз ахоп дзяцей дашкольнай адукацыі ў сталічным рэгіёне перавышае 78%, а ў сельскай мясцовасці гэты паказчык складае 72%. На тэрыторыі Мінскай вобласці функцыянуюць 24 дашкольныя цэнтры развіцця дзіцяці і 13 сацназорных дашкольных устаноў. А ўзровень захваральнасці дзяцей у дашкольных установах Міншчыны — самы нізкі ў краіне: у сярэднім на кожнае дзіця на працягу года прыпадае ўсяго 5,2 дні адсутнасці па прычыне хваробы.

У рамках рэалізацыі праграмы развіцця сістэмы дашкольнай адукацыі ў 2012 годзе ўжо ўведзены ў строй дзве новыя дашкольныя установы. А да канца гэтага года будзе завершана будаўніцтва і рэканструкцыя яшчэ дзвюх.

Надзея НІКАЛАЕВА.

■ Арэнда жылля

СТУДЭНЦКІ БУМ «ВЫМЫЎ» ТАННАЕ ЖЫЛЛЁ СТАЛІЦЫ

Мінімальны кошт арэнды аднапакаёвак дасягнуў 250 USD

УЖО традыцыйна ў другой палове жніўня на рынку жыл- лова арэнды сталіцы пачынаецца сапраўдны ажыятаж. Сёлета гэты тэндэнцыя працягнецца ўвогуле вельмі моцна, бо ў апошнія 4—5 месяцаў на рынак Мінска амаль не паступаюць кватэры з новабудуляў. Кватэр па льготных крытэрыях цяпер будуецца ўжо менш, а попыт працягвае павялічвацца... **СТАР 2**

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

МЭРЫЯ ТАЛІНА АДМЯНІЛА ПЛАТУ ЗА ГРАМАДСКІ ТРАНСПАРТ

Мэрыя Таліна прыняла рашэнне аб адмене платы за праезд у грамадскім транспарце. Згодна з планам, гэтае рашэнне ўступіць у сілу з 2013 года. Праўда, яго яшчэ павінен зацвердзіць гарадскі савет. Ад платы за праезд у грамадскім транспарце будуць вызвалены ўсе жыхары Таліна, а таксама некаторыя госці сталіцы (пенсіянеры і навучаны). З прапановай зрабіць грамадскі транспарт у Таліне бясплатным выступіў у пачатку 2012 года мэр горада Эдгар Савісаар. Ён спасылаўся на досвед некаторых невялікіх гарадоў Еўропы і ЗША, дзе гэтая ідэя ўжо рэалізавана. Прапанова аб адмене платы за праезд у грамадскім транспарце была агучана напярэдадні выбараў у органы мясцовага самакіравання, якія пройдуць у Таліне ў 2013 годзе. У сакавіку па гэтым пытанні адбыўся рэфэрэндум. Больш за 75 працэнтаў тых, хто прагаласаваў, падтрымалі адмену платы за праезд. Паводле падлікаў гарадскіх улад, гэтая ініцыятыва дазволіць сям'і з чатырох чалавек эканоміць да 600 еўра ў год. У той жа час уладам давядзецца кампенсаваць стратаны прыбытак ад продажу квітоў.

РАСІЯ АФІЦЫЙНА СТАЛА 156-М ЧЛЕНАМ СГА

Расія з 22 жніўня афіцыйна стала 156-м членам Сусветнай гандлёвай арганізацыі. Працэс уступлення Расіі ў СГА расцягнуўся на 17 гадоў. Перавышыўся ў рамках работнай групы. У яе склад уваходзілі прадстаўнікі краін, якія мелі нявырашаныя пытанні ў гандлі з РФ. Самымі складанымі былі перамовы з ЗША, ЕС і Грузіяй. Канчаткова пытанне аб уступленні Расіі ў СГА было вырашана на міністэрскай канферэнцыі СГА ў Жэневе 16 снежня 2011 года.

У ВЫСОКІХ ЛЮДЗЕЙ БОЛЬШАЯ ВЕРАГОДНАСЦЬ РАЗВІЦЦА РАКУ, А Ў НИЗКАРОСЛЫХ — ІНФАРКТУ АБО ІНСУЛЬТУ

Навукоўцы з Кембрыджскага ўніверсітэта выявілі сувязь паміж ростам чалавека і прычынамі яго смерці. У прыватнасці, даследчыкі сцвярджаюць: чым вышэй рост чалавека, тым верагодней ён можа памерці ад раку. Што тычыцца нізкарослых людзей, то яны часцей паміраюць з-за інфарктаў ці інсультаў. Навукоўцы падкрэсліваюць, што падобная тэндэнцыя відавочна толькі пры разглядзе вялікай выбаркі, і яе нельга працягваць на кожнага канкрэтнага чалавека. Навукоўцы таксама ўстанавілі, што ў сярэднім высокія людзі больш здаровыя ў параўнанні з нізкарослымі. Яны звычайна больш хударлявыя, часцей займаюцца спортам і менш курцы. У іх лепшы ўзровень халестэрыну ў крыві і артарыяльны ціск.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

АД ПАВОДКІ НА КУБАНІ ПАЦЯРПЕЛА КАЛЯ 1,5 ТЫС. ЧАЛАВЕК, ЁСЦЬ ЗАГІНУЛЫЯ

Целы чатырох чалавек, якія, як мяркуюць, загінулі ў выніку паводкі, знойдзены ў Туапсінскім раёне Краснадарскага краю, паведамляюць інфармагенцтвы.

У ноч на сераду з-за прапаліўных дажджоў падняўся ўзровень вады ў раёне Нечалскага ў раёне пасёлка Новаміхайлаўскі, дзе заціпаў каля 600 двароў і некаторыя кватэры. Пацярпела каля 1,5 тыс. чалавек.

Усяго на ліквідацыю наступстваў паводкі былі накіраваны 114 чалавек, у тым ліку 33 чалавекі асабовага складу МНС. Цяпер узровень вады спадае, сітуацыя стабілізавалася. Нагадаем, 6-7 ліпеня магутная паводка адбылася ў Геленджыку, Наварасійску, Крымску і шэрагу станій і пасёлкаў Кубані. Загінулі 168 чалавек, яшчэ трыя лічавыя прапаліўнымі без вестак.

КОРАТКА

Павышэнне тарифнай стаўкі першага разраду ў Беларусі прывядзе да росту зарплаты бюджэтнікаў на 6,1 працэнта, заявіла міністр працы і сацыяльнай абароны Марыяна Шоткіна.

У Магілёўскай вобласці аднаразова матэрыяльную дапамогу да навуцальнага года атрымае 12261 навучнец. У адпаведнасці з праграмай дэмаграфічнай бяспекі Магілёўскай вобласці аднаразова матэрыяльная дапамога да новага навуцальнага года выплачана ўжо 4425 дзеціам на агульную суму больш як Вр1 млрд. Яе атрымалі сем'і, якія выхоўваюць траіх і больш дзяцей, што навуцаюцца ва ўстановах агульнай сярэдняй і спецыяльнай адукацыі.

Сярэдняя заробатная плата ў Мінскай вобласці за першае паўгоддзе склала Вр3 млн 292 тыс., у ліпені — Вр3 млн 720 тыс. Самы нізкі паказчык — у Капыльскім раёне, самы высокі — у Салігорскім, Мінскім раёнах і Жодзіна.

«Санта Брэмар» і «Мілавіца» прызнаныя самымі дарагімі брэндамі Беларусі па звестках агенцтва MPP Consulting (Украіна).

На пажары ў прыватным доме ў Маладзечанскім раёне згінулі два пенсіянеры. Мяркуюцца, што прычынай пажару стала неасцярожнасць з агнём пры курэнні гаспадары жылыя.

Хлеббаробы Нясвіжскага раёна сёлета атрымалі самую высокую ўраджайнасць на Міншчыне — 67,8 цэнтнера з гектара. Для параўнання: летас было сабрана 54,3 цэнтнера на круг.

Сярод патэнцыйных кандыдатаў у дэпутаты вялікая колькасць партыйцаў — 252 чалавекі, або больш за 50 працэнтаў ад агульнай колькасці тых, хто падаў дакументы на рэгістрацыю.

ЯКАЯ ВАША ЛЮБІМАЯ КНІГА?

Дар'я БЕЛАНОЎСКАЯ, вучаніца гімназіі №1 г. Салігорска:

— Даволі складанае пытанне, бо чытаю шмат. Сёння гэта «Хросны бацька» Марыя П'юза. Прачытала яе пасля прагляду аднаіменнага фільма з маім любімым акцёрам. Цікавы сюжэт, вельмі захаліла — немагчыма адаравацца. П'юза — цудоўны псіхалаг, вельмі тонка намаляваў кожны вообраз. Многае вынесла для сябе пасля гэтай кнігі. Раю яе ўсім. Думаю, кожны хлопчак павінен прачытаць гэтую кнігу.

Аляксандр ТАРУСАЎ, прыватны прадпрыемльнік:

— Адно кнігу вылучыць, безумоўна, складана. Я называю тую, якая моцна паўплывала на мае адносіны да літаратуры. Гэта раман Аляксея Талстога «Пётр і» — адна з першых кніг у маім жыцці. Чытаў я яе, сядзячы на яблыні, літаральна запоём. Потым пад уражаннем прачытаў усю Талстога. Пазней пайшлі іншыя аўтары, аднак гэтую кнігу ў запомні на ўсё жыццё: менавіта яна прывіла мне любоў да чытання.

Інга ВОІШУ, выкладчык Інстытута журналістыкі БДУ, кандыдат філалагічных навук:

— Мая любімая кніга — «Ладдзя Роспачы» Уладзіміра Караткевіча. У ёй усё: беларускі свет, і нацыянальны менталітэт, і філасофія, і нават фэнтэзінасць, калі хочаце. На першы погляд, здаецца, што твор пра мінулае, але пры бліжэйшым разглядзе відаць, што ён пра будучыню — пра будучыню чалавечай душы. Адным словам, гэта кніга пра галоўнае: пра тое, што любоў мацнейшая за смерць. **Падрыхтаваў Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.**

Мы разам — Беларусь!

Краіна моцная рэгіёнамі: Хойніцкі раён

Старшыня Хойніцкага райвыканкама Аляксандр ЦІТОК:

«НАШ ГОРАД — ГОРАД-ЮБИЛЯР»

Шмат разоў нам даводзілася бываць у камандзіроўках у Хойніках, і мы добра памятаем розныя падзеі ў яго жыцці — і сумныя, і радасныя. Такія, напрыклад, як наступства чарнобыльскага «мірнага» атама, трывогу палешакоў за свой далейшы лёс, змаганне за адраджэнне роднага краю, працоўныя перамогі калектываў. А на мінулым тыдні, праязджаючы па вуліцах райцэнтра, наведваючы іншыя населеныя пункты, атрымлівалі сапраўднае задавальненне ад убачанага: паўсюды — чысціня, прыгожыя, парадкавыя. Заасфальтаваныя не толькі вуліцы і тратуары, але і частка ўжо дваровых тэрыторій, разбітыя клумбы і кветнікі, жыгачныя фасады будынкаў і агароджы дамоў, з цікавасцю пазіраючы на свет малых архітэктурных форм... І гэта ўсё — невыпадкава: горад Хойнікі рыхтаваўся да свайго 500-гадовага дня нараджэння. Напярэдадні яго мы сустрэлі са старшынёй райвыканкама Аляксандра Цітока, але не такія заглядаючы ў сіваю даўніну горада і раёна, крыху, праўда абазначыўшы асобныя факты яго біяграфіі, з самага пачатку размова перайшла да справы дня сённяшняга.

Дзмітрыйна Грамовіч. Яшчэ нядаўна гэтае прадпрыемства налічвала назву «Прыватнае ўнітарнае прадпрыемства «Палескія сыры» і знаходзілася ў камунальнай уласнасці, а сёння яно ўвайшло ў холдынг, і гэта дазволіла зрабіць фінансавыя ўліванні ў суме 12,5 мільёна еўра ў яго тэхнічнае пераўзбраенне. Акрамя таго, па чарнобыльскай праграме прадпрыемству на будаўнічых-мантанжных работах выдзелілі 20 мільярд рублёў. Для заканчэння модернізацыі вытворчасці патрабуюцца яшчэ і дадатковыя фінансавыя сродкі. Калі яна закончыцца, прадукцыя прадпрыемства дасягне яшчэ больш высокай ступені перапрацоўкі.

Тэхнічнае перааснашчэнне ідзе таксама на торфабрыкетным заводзе, дзе замяняюцца цеплавыводныя катлы на больш сучасныя, і гэта будзе спрыяць павелічэнню эфектыўнасці вытворчасці. Падобныя прыклады можна прыводзіць і далей.

— 27,8 цэнтнера з гектара, што нас не задавальняе. Фактару, які фарміруецца ўраджай, шмат, і не ў нашым характары паспяхова толькі на неспрыяльнае надвор'е. Працуем над памылкамі, каб ужо зараз заклаці асновы ўраджая наступнага года. Займаемся кадрамі, насеннем, ворыўнымі плошчамі, уборкай саломы з палёў, лущэннем іржышча і іншым, каб падарываць глебу пад асеннюю сябу.

Палюбілася маленькім жыхарам Хойнікаў іх бацькам новая дзіцячая пляцоўка.

У 1568 годзе пасля перамогі князя Шчаснаму-Харлінскаму, а ў канцы XVII стагоддзя яно ўжо стала мястэчкам — цэнтрам Брагінскай воласці Рэчыцкага павета.

У канцы XVI — пачатку XVIII стагоддзя Хойнікі валодалі Вішнявецкі, затым — Парышэвічы, адзін з якіх (Езэф) прадаў вочыну Хойнікі князю Мікаілу Шуйскаму. У 1793 годзе Хойнікі пасля другога падзелу Рэчы Паспалітай увайшлі ў склад Расійскай імперыі як цэнтр Хойніцкай воласці Рэчыцкага павета Мінскай губерні. Тут тады налічвалася каля 2,7 тысяч жыхароў.

У 1844 годзе маёнтак Хойнікі, у які ўваходзіла сем фальваркаў, належаў памешчыку В. Празору, і ў ім было сялян-мужчын 1763 і 1769 жанчын, якія дзяліліся на цяглях, паўцяглях і бабыльцях, і выконвалі шэраг павіннасцяў на карысць памешчыка.

Неадночы Хойнікі аказваліся ў цэнтры ваенных падзей. У час антыфеадыяльнай вайны 1648-1654 гадоў за вызваленне ад польска-шляхецкага прыгнёту паўстанцы разам з украінскімі казакамі грамлі маенткі, касцёлы, манастыры, знішчалі дакументы пра феадыяльныя павіннасці. Неаднаразова сяляне выступалі супраць прыгнёту памешчыкаў. Сапраўдным горам для народа стала Першая сусветная і грамадзянская вайна, у выніку чаго загінула шмат жыхароў Хойнікаў, якія былі прызваны ў дзюэную армію.

Праз велізарныя выбары абраны на стойкасць прайшлі жыхары Хойнікаў і раёна ў час Вялікай Айчыннай вайны. На франтах яе загінулі

195 чалавек, а 1954 мірных жыхароў былі расстраляны і закатаваны фашыстамі. Большасць населеных пунктаў было спалена цалкам або часткова, разрабаваны ўсе калгасы і саўгасы.

Хойніцкі раён — адзін з найбольш пацярпелых ад выбуху на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі. Катастрофа на ёй прымушала змяніць месца жыхарства больш за дваццаць тысяч чалавек, і ў выніку гэтага колькасць насельніцтва скарацілася амаль у два разы — з 45,9 тысячы ў 1986 годзе да 21,7 тысячы ў 2011-м.

Культурна-асветніцкая сетка раёна прадстаўлена 25 бібліятэкамі, раённым Домам культуры, гарадскім цэнтрам культуры і спорту «Меліяатар». Домам рамястваў, дзіцячай школай мастацтваў з пяцю сельскімі філіяламі, кінатэатрам «Юбілейны», двума музеямі і г. д.

Адукацыя раёна ўключае гімназію, 7 сярэдніх адукацыйных школ, 10 дашкольных устаноў, цэнтр карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі, спецыялізаваную дзіцяча-юнацкую школу алімпійскага рэзерву, 3 вучэбна-педагагічныя комплексы «сад-сярэдняя школа» і г. д.

У раёне дзейнічае цэнтральная бальніца на 171 ложка, паліклініка на 375 наведванню, бальніца сстрынажнага догляду на 10 ложкаў і ўрачэбная амбулаторыя на 50 наведванню ў змену, 4 сельскія амбулаторыі ўрача агульнай практыкі, 17 ФАП'аў.

Аб высокай якасці прадукцыі хойніцкіх перапрацоўшчыкаў малака сведчаць шматлікія ўзнагароды рэспубліканскіх і міжнародных спецыялізаваных выстаў. Вырабы прадпрыемства становіліся шмат разоў пераможцамі і лаўрэатамі такіх прэстыжных конкурсаў, як «АграРусь», «Лепшыя тавары Рэспублікі Беларусь», «Лепшыя тавары Рэспублікі Беларусь на рынку Расійскай Федэрацыі».

У 2010 годзе прадпрыемства ўдзельнічала ў міжнародным конкурсе «Брэнд года» і атрымала Ганаровы дыплом пераможцы, гандлёвую марку і брэнд «Палескія сыры». Зараз увесь сыр маркіруецца яго абазначэннем.

На сённяшнім абсталяванні па вытворчасці сыроў шмат ручноў працы. У новым цэху яна ліквідуецца, бо ўсе працэсы будуць аўтаматызаваны. Калі мы зараз выпускаем у суткі тры тоны сыроў, то новы цэх дазволіць павялічыць выроб сыроў да 5 тон у суткі. Акрамя таго, у новым цэху прадуцтва джана і далейшая перспектыва ў выглядзе яшчэ большага павялічэння аб'ёмаў вытворчасці.

Абсталяванне для яго закупляе май «ёўрабрускаў», якія запатрабаваны.

На сённяшнім абсталяванні па вытворчасці сыроў шмат ручноў працы. У новым цэху яна ліквідуецца, бо ўсе працэсы будуць аўтаматызаваны. Калі мы зараз выпускаем у суткі тры тоны сыроў, то новы цэх дазволіць павялічыць выроб сыроў да 5 тон у суткі. Акрамя таго, у новым цэху прадуцтва джана і далейшая перспектыва ў выглядзе яшчэ большага павялічэння аб'ёмаў вытворчасці.

Вось яны, маштабы будаўніцтва і рэканструкцыі на прадпрыемстве.

Дзе нарадзіўся — там і прыгадзіўся

— Аляксандр Іванавіч, мы ведаем, што вы — ураджэнец гэтых мясцін і толькі дзевяць месяцаў узначаліваеце раён. Паволі лёсу вы знаходзіліся па-за межамі яго некалькі гадоў. У нагодзе кажучы: «Дзе нарадзіўся — там і прыгадзіўся». Дык вось, з якімі ўражаннямі вы вярнуліся на радзіму?

— З самымі прыемнымі, бо родныя мясціны, мая вёска Дворышча заўсёды былі і будуць у маім сэрцы. Сапраўды, лёс — гэта такая справа, што чалавек не можа прадказаць, куды ён яго лавіць. Так і ў маёй біяграфіі было. Пасля школы вучыўся ў Палескім саўгасе-тэхнікуме, вярнуўся ў свой раён, дзе працаваў у саўгасе «Судкова», затым пасля арміі апынуўся ў Мазыры, дзе займаў розныя пасады — брыгадзіра, агранома, кіраўніка ў гаспадарках аграпрамысловага комплексу.

Дарэчы, давялося мне працаваць і ў вядомым у рэспубліцы саўгасе-кампаніе «Зара». Яго ў той час узначальваў Уладзімір Андрэевіч Дворнік, які затым стаў старшынёй Мазырскага райвыканкама, а зараз з'яўляецца кіраўніком Гомельскай воласці. Хаця скажаць, што багаты вопыт мазыран, якія на

Гомельшчыне займаюць пільную частку пазіцыі ў арганізацыі работ, новых тэхналогій у сельгасвытворчасці, мы будзем выкарыстоўваць на Хойніцшчыне.

Апошнія два з паловай гады быў намеснікам і першым намеснікам, начальнікам упраўлення сельскай гаспадаркі і харчавання Мазырскага райвыканкама, а затым атрымаў прызначэнне на пасаду, на якой знаходжуся зараз. Закончыў Горацкую сельгасакадэмію і акадэмію пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

Я заўсёды цікавіўся справамі свайго раёна, і ў Хойніках, а таксама ў іншых населеных пунктах у мяне шмат знаёмых.

— Адным словам, вы тут — свой чалавек?

— Будзем лічыць, што так. І хаця адразу сказаць, што ў апошнія гады горад непазнавальна змяніўся, памаладзёў, з'явілася нямала новабудоваў, праводзілася вялікая работа па добраўпарадкаванні, і наша задача заключалася ў тым, што неабходна гэта ўсё не толькі замацаваць, але і прадоўжыць, пашырыць.

У горадзе зараз пражывае 13,6 тысяч чалавек, што амаль на тры тысячы менш, чым было да чарнобыльскай катастрофы. Хойнікі жылі, жывуць і будуць жыць. Вы паглядзіце: горад і чыгунак, і дарожныя магістралі з'яўляюцца з Гомелем,

Васілевічамі, Калінкавічамі і іншымі гарадамі; дзейнічаюць прамысловыя прадпрыемствы, дарожныя, аўтамабільныя і іншыя арганізацыі, гандлёвыя аб'екты, установы медыцыны і культуры і г. д.

Праца на перспектыву

У прамысловы комплекс уваходзяць 12 прадпрыемстваў камунальнай і рэспубліканскай уласнасці, якія адносяцца да самых розных галін: машынабудавання, металапрацоўкі, вытворчасці будаўнічых матэрыялаў, паліўнага, лясной, дрэваапрацоўчай, лёгкай і харчовай прамысловасці.

Характэрнай рысай некаторых з іх з'яўляецца тэхнічнае перааснашчэнне. Напрыклад, на заводзе гідраапаратуры (дарэчы, па выніках работы за мінулы год прадпрыемства занесена на абласную Дошку гонару) устанавіліся новае абсталяванне, што дазволіць павялічыць выпуск прадукцыі, палепшыць яе якасць пры меншых вытворчых затратах. Дырэктар завода Васіль Рыгоравіч Смільчар мэтакаравава выдзе свой калектыў наперад, бачыць перспектыву і працуе на яе.

Далёка за межамі краіны вядома прадукцыя Палескага вытворчага ўчастка ААТ «Малочныя прадукты», дзе начальнікам Таццяна

Адшумела ніва залатым коласам

— Аляксандр Іванавіч, у абласным камітэце сельскай гаспадаркі і харчавання нам далі такую інфармацыю: першым на Гомельшчыне ўборку збожжавых каласавых заканчыў Хойніцкі раён. Ваш каментарый па гэтым пытанні.

— Інфармацыя адпавядае рэча-

Радуецца вока вабныя агароджы ў вёсках раёна.

ТАКАЯ СМАКАТА, ШТО ПАЛЬЧЫКІ АБЛІЖАШ

Начальнік участка Таццяна ГРАМОВІЧ.

Апошні дэталёвы аповед аб дзейнасці прыватнага ўнітарнага прадпрыемства горада Хойнікі «Палескія сыры» наша газета змяняла на свайх старонках два гады таму. Памаладзёў, з'явілася нямала новабудоваў, праводзілася вялікая работа па добраўпарадкаванні, і наша задача заключалася ў тым, што неабходна гэта ўсё не толькі замацаваць, але і прадоўжыць, пашырыць.

У горадзе зараз пражывае 13,6 тысяч чалавек, што амаль на тры тысячы менш, чым было да чарнобыльскай катастрофы. Хойнікі жылі, жывуць і будуць жыць. Вы паглядзіце: горад і чыгунак, і дарожныя магістралі з'яўляюцца з Гомелем,

Васілевічамі, Калінкавічамі і іншымі гарадамі; дзейнічаюць прамысловыя прадпрыемствы, дарожныя, аўтамабільныя і іншыя арганізацыі, гандлёвыя аб'екты, установы медыцыны і культуры і г. д.

— І ўсе віды сыроваткі прыгодныя для гэтага? — Тут трэба зрабіць пэўныя тлумачэнні. Сыроватка, якая ўтвараецца ў выніку перапрацоўкі малака, бывае падсырная, тварожная і казеінавая. Першая знаходзіць сваё выкарыстанне, а вось дзве астатнія — праблемныя, бо ўтрымліваюць у сабе шмат соляў і кіслот і патрабуюць пэўнай падрыхтоўкі перад выкарыстаннем.

Між тым, сёння на фоне жорсткага дэфіцыту сырага малака ва ўсім свеце перспектывнымі кірункамі выкарыстання сыроваткі з'яўляюцца вяртанне яе ў тэхналогію і арганізацыя вытворчасці сухих канцэнтрату сыроваткі. Рэалізацыя гэтых кірункаў напраму з'яўляецца з ачышчэннем працэсу дэмінералізацыі малачнай сыроваткі, у выніку чаго кардынальна змяняюцца арганалепныя і фізіка-хімічныя характарыстыкі яе, але захоўваецца павышаная бялагічная каштоўнасць прадукту.

Дык вось, акцыянернае таварыства «Мега» (Чэхія) прапануе праводзіць дэмінералізацыю сыроваткі з дапамогай працэсу электрадыялізу. У працэсе дэмінералізацыі адбываецца выдаленне з сыроваткі соляў і кіслот, і атрыманую сыроватку можна выкарыстоўваць у вытворчасці, якія касцы прадукту.

— І ён можа быць шырока запатрабаваны ў многіх галінах гаспадарання? Ці не так? — Абсалютна правільна. Спектр прымянення яе доволі шырокі: лімбабулачная прамы-

— Безумоўна, бо выкарыстоўваецца ў малочнай, кандытарскай вытворчасці, касметалогіі, фармацэўтыцы, сельскай гаспадарцы і г. д.

— І ўсе віды сыроваткі прыгодныя для гэтага?

— Тут трэба зрабіць пэўныя тлумачэнні. Сыроватка, якая ўтвараецца ў выніку перапрацоўкі малака, бывае падсырная, тварожная і казеінавая. Першая знаходзіць сваё выкарыстанне, а вось дзве астатнія — праблемныя, бо ўтрымліваюць у сабе шмат соляў і кіслот і патрабуюць пэўнай падрыхтоўкі перад выкарыстаннем.

Між тым, сёння на фоне жорсткага дэфіцыту сырага малака ва ўсім свеце перспектывнымі кірункамі выкарыстання сыроваткі з'яўляюцца вяртанне яе ў тэхналогію і арганізацыя вытворчасці сухих канцэнтрату сыроваткі. Рэалізацыя гэтых кірункаў напраму з'яўляецца з ачышчэннем працэсу дэмінералізацыі малачнай сыроваткі, у выніку чаго кардынальна змяняюцца арганалепныя і фізіка-хімічныя характарыстыкі яе, але захоўваецца павышаная бялагічная каштоўнасць прадукту.

Дык вось, акцыянернае таварыства «Мега» (Чэхія) прапануе праводзіць дэмінералізацыю сыроваткі з дапамогай працэсу электрадыялізу. У працэсе дэмінералізацыі адбываецца выдаленне з сыроваткі соляў і кіслот, і атрыманую сыроватку можна выкарыстоўваць у вытворчасці, якія касцы прадукту.

— І ён можа быць шырока запатрабаваны ў многіх галінах гаспадарання? Ці не так? — Абсалютна правільна. Спектр прымянення яе доволі шырокі: лімбабулачная прамы-

— Безумоўна, бо выкарыстоўваецца ў малочнай, кандытарскай вытворчасці, касметалогіі, фармацэўтыцы, сельскай гаспадарцы і г. д.

— І ўсе віды сыроваткі прыгодныя для гэтага?

— Тут трэба зрабіць пэўныя тлумачэнні. Сыроватка, якая ўтвараецца ў выніку перапрацоўкі малака, бывае падсырная, тварожная і казеінавая. Першая знаходзіць сваё выкарыстанне, а вось дзве астатнія — праблемныя, бо ўтрымліваюць у сабе шмат соляў і кіслот і патрабуюць пэўнай падрыхтоўкі перад выкарыстаннем.

Між тым, сёння на фоне жорсткага дэфіцыту сырага малака ва ўсім свеце перспектывнымі кірункамі выкарыстання сыроваткі з'яўляюцца вяртанне яе ў тэхналогію і арганізацыя вытворчасці сухих канцэнтрату сыроваткі. Рэалізацыя гэтых кірункаў напраму з'яўляецца з ачышчэннем працэсу дэмінералізацыі малачнай сыроваткі, у выніку чаго кардынальна змяняюцца арганалепныя і фізіка-хімічныя характарыстыкі яе, але захоўваецца павышаная бялагічная каштоўнасць прадукту.

Хто ёсць хто

Палескія вытворчы ўчастак адкрытага акцыянернага таварыства «Малочныя прадукты» — гэта сучаснае прадпрыемства, якое дынамічна развіваецца і з'яўляецца адным з самых буйных на Гомельшчыне ў сваёй галіне. Сёння вытворчыя магутнасці яго дазваляюць выпускаць за суткі да 20 тон сметанковага масла, тры тоны цвёрдых сыроў, сем тон казеіну.

Перапрацоўка сыравіны і выпуск прадукцыі ажыццяўляецца на сучасных пастэрызуючых на-ахладжальных устаноўках, устаноўках тэрмічнай апрацоўкі і ачысткі малака; з дапамогай высокапрадукцыйных аўтаматаў фасуюкі плаўленага сыроў ў шклянкі, фасуюкі масла ў кашыраваную фольгу.

— Вы можаце, Таццяна Дзмітрыйна, назваць пазітыўныя моманты рэалізацыі гэтага буйнога праекта? — А чаму не? У першую чаргу, ён будзе спрыяць паліпашэнню экалагічнага абстаноўкі.

Па-другое, дасягаецца безадходная перапрацоўка сыравіны (малака). Укарнаецца і прымяняецца перадавая тэхналогія ў галіне апрацоўкі і перапрацоўкі другасных малочных рэсурсаў. Павялічваецца глыбіня перапрацоўкі малака — і адпаведна, павялічваецца выхад таварнай прадукцыі з адной тоны малака.

— А чаму не? У першую чаргу, ён будзе спрыяць паліпашэнню экалагічнага абстаноўкі. Па-другое, дасягаецца безадходная перапрацоўка сыравіны (малака). Укарнаецца і прымяняецца перадавая тэхналогія ў галіне апрацоўкі і перапрацоўкі другасных малочных рэсурсаў. Павялічваецца глыбіня перапрацоўкі малака — і адпаведна, павялічваецца выхад таварнай прадукцыі з адной тоны малака.

— А чаму не? У першую чаргу, ён будзе спрыяць паліпашэнню экалагічнага абстаноўкі. Па-другое, дасягаецца безадходная перапрацоўка сыравіны (малака). Укарнаецца і прымяняецца перадавая тэхналогія ў галіне апрацоўкі і перапрацоўкі другасных малочных рэсурсаў. Павялічваецца глыбіня перапрацоўкі малака — і адпаведна, павялічваецца выхад таварнай прадукцыі з адной тоны малака.

— А чаму не? У першую чаргу, ён будзе спрыяць паліпашэнню экалагічнага абстаноўкі. Па-другое, дасягаецца безадходная перапрацоўка сыравіны (малака). Укарнаецца і прымяняецца перадавая тэхналогія ў галіне апрацоўкі і перапрацоўкі другасных малочных рэсурсаў. Павялічваецца глыбіня перапрацоўкі малака — і адпаведна, павялічваецца выхад таварнай прадукцыі з адной тоны малака.

— А чаму не? У першую чаргу, ён будзе спрыяць паліпашэнню экалагічнага абстаноўкі. Па-другое, дасягаецца безадходная перапрацоўка сыравіны (малака). Укарнаецца і прымяняецца перадавая тэхналогія ў галіне апрацоўкі і перапрацоўкі другасных малочных рэсурсаў. Павялічваецца глыбіня перапрацоўкі малака — і адпаведна, павялічваецца выхад таварнай прадукцыі з адной тоны малака.

— А чаму не? У першую чаргу, ён будзе спрыяць паліпашэнню экалагічнага абстаноўкі. Па-другое, дасягаецца безадходная перапрацоўка сыравіны (малака). Укарнаецца і прымяняецца перадавая тэхналогія ў галіне апрацоўкі і перапрацоўкі другасных малочных рэсурсаў. Павялічваецца глыбіня перапрацоўкі малака — і адпаведна, павялічваецца выхад таварнай прадукцыі з адной тоны малака.

Інжынер-радыёметры Наталля РАМАНЬКОВА праводзіць праверку сыравіны.

бо заказаў на яе шмат. Дарэчы, навукова-даследчы інстытут мяса-малочнай прамысловасці рэспублікі, займаючыся пытаннямі перапрацоўкі праблемнай сыроваткі, ужо распрацаваў тэхнічныя нарматыўна-прававыя акты выкарыстання атрыманнага якаснага прадукту — сухой сыроваткі.

— Атрыманага?

— Так-так. У Верхнядзвінску дзейнічае цэх сушкі сыроваткі, пакуль што адзіны ў нашай краіне. Магутнасць яго — перапрацоўка 200 тон у суткі, а наш будзе больш маштабным — 500 тон у суткі, для чаго прадудледжана заавізіць сыроватку з Гомельскай і Магілёўскай абласцей ды плюс яшчэ сыроватка, якая атрымліваецца ў працэсе нашай уласнай вытворчасці.

— Атрыманага? — Так-так. У Верхнядзвінску дзейнічае цэх сушкі сыроваткі, пакуль што адзіны ў нашай краіне. Магутнасць яго — перапрацоўка 200 тон у суткі, а наш будзе больш маштабным — 500 тон у суткі, для чаго прадудледжана заавізіць сыроватку з Гомельскай і Магілёўскай абласцей ды плюс яшчэ сыроватка, якая атрымліваецца ў працэсе нашай уласнай вытворчасці.

— Атрыманага? — Так-так. У Верхнядзвінску дзейнічае цэх сушкі сыроваткі, пакуль што адзіны ў нашай краіне. Магутнасць яго — перапрацоўка 200 тон у суткі, а наш будзе больш маштабным — 500 тон у суткі, для чаго прадудледжана заавізіць сыроватку з Гомельскай і Магілёўскай абласцей ды плюс яшчэ сыроватка, якая атрымліваецца ў працэсе нашай уласнай вытворчасці.

— Атрыманага? — Так-так. У Верхнядзвінску дзейнічае цэх сушкі сыроваткі, пакуль што адзіны ў нашай краіне. Магутнасць яго — перапрацоўка 200 тон у суткі, а наш будзе больш маштабным — 500 тон у суткі, для чаго прадудледжана заавізіць сыроватку з Гомельскай і Магілёўскай абласцей ды плюс яшчэ сыроватка, якая атрымліваецца ў працэсе нашай уласнай вытворчасці.

— Атрыманага? — Так-так. У Верхнядзвінску дзейнічае цэх сушкі сыроваткі, пакуль што адзіны ў нашай краіне. Магутнасць яго — перапрацоўка 200 тон у суткі, а наш будзе больш маштабным — 500 тон у суткі, для чаго прадудледжана заавізіць сыроватку з Гомельскай і Магілёўскай абласцей ды плюс яшчэ сыроватка, якая атрымліваецца ў працэсе нашай уласнай вытворчасці.

Малочныя прадукты з Хойнікаў карыстаюцца добрым попытам на ўнутраным рынку.

На экспарт пастаўляюцца масла салодкасметанковае 72,5-і 82,5-працэнтнай тлустасці, сыры паўвёрдыя «Эмілорд» 45-працэнтнай і «Сметанковы» 50-працэнтнай, сыр «Манастырскі» 46-працэнтнай, сыр «Канталі» 30-працэнтнай тлустасці, казеін тэхнічны. А наогул прадпрыемства адпраўляе на экспарт 80 працэнтаў сваёй прадукцыі.

— А чым выклікана будаўніцтва новага цэха па вытворчасці сыроў? Вы ж даўно наладзілі выроб іх, і яны карыстаюцца добрым попытам.

— Калі прадпрыемства не будзе развівацца, яно адстане, як кажучы, ад паравоза. Правільна, мы вырабляем паўвёрды сыры так званай расійскай групы: «Сметанковы», «Эмілорд», «Канталі», якія маюць прыемны ярка выражаны густ, высокай харчовай якасці. Форма іх — «шайбы» ў 6-8 кілаграмаў. Калі ўвойдзе ў эксплуатацыю новы цэх, з'явіцца сыры галандскай групы — фор-

МЕЛЕЖАЎСКІ ВАРЫЯНТ КСУП імя І.П. Мележа ўпэўнена ідзе наперад

ВІЗІТОЎКА ГАСПАДАРКІ

КСУП імя І.П. Мележа знаходзіцца ў паўднёва-заходняй частцы Гомельскай вобласці і мяжуе з СВК імя 50 гадоў БССР Калінкавіцкага раёна, лесаласой Хойніцкага лясніцтва, КСУП «Хойніцкае» і Палескім радыёэкалагічным заказнікам. Агульная плошча сельскагаспадарчых угоддзяў — 5721 гектар, у тым ліку ворыва — 2523, кармавых угоддзяў — 3196 гектараў. Сярэдні бал кадастравай ацэнкі сельгасземляў — 29,1, натуральных — 30,2.

Каля 14 працэнтаў глебы з'яўляюцца кіслымі, 39,7 — слаба забяспечаны каліем і 15,8 — рухомым фосфарам, 10 працэнтаў — з нізкім утрыманнем гумусу. У гаспадарцы ў сярэднім на адзін гектар ворыва ўносіцца 7 тон арганікі пры нарматыўным паказчыку — 14-15 тон. Узроўні прымянення мінеральных

угнаенняў пры ворыве складаюць 130 кілаграмаў на адзін гектар дзюэчага рэчыва НРК. Выхад кармавых адзінак з аднаго гектара сельгасугоддзяў — 13,1 цэнтнера, а з ворыва — 32,2 цэнтнера. У гаспадарцы ёсць цэх жывёлагадоўлі, які складаецца з малочнаварнага комплексу на 720 галоў, чатырох малочнаварных фермаў, комплексу на адкорме і даражчванні буйной рагатай жывёлы, жывёлагадоўчай фермы, двух пунктаў прыёмкі і перапрацоўкі (перапрацоўкі) малака. У цэху раслінаводства — дзве паліводчыя бригады, збожжаспадарка і склады для захоўвання прадукцыі. Ёсць будаўнічыя бригады. Гаспадарка мае мяса-малочны кірунак у жывёлагадоўлі і

вытворчасці насеннікаў траў і рапса ў раслінаводстве. Яно знаходзіцца на тэрыторыі Алексіцкага сельсавета, і ў яго склад уваходзілі дзевяць населеных пунктаў — Глінішча, Тунёўшчына, Рабец, Алексічы, Каранёўка, Грачыхіна, Слабажанка, Хвойнае, Дуброва. Асноўныя вытворчыя магутнасці, бытавыя аб'екты і адміністрацыйныя будынкі знаходзяцца ў Глінішчах, якія з'яўляюцца цэнтральнай сядзібай гаспадаркі. Тут ёсць бальніца, сярэдняя школа-сад і дом-музей, якія носяць імя І.П. Мележа, лясніцтва, гандлёвы цэнтр і кавярня, стадыён. Сяроднагадовае колькасць працуючых у КСУПе — 286 чалавек. На кожнага з іх прыходзіцца 162 мільёны рублёў асноўных фондаў сельскагаспадарчага прызначэння.

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

Камунальнае сельскагаспадарчае ўнітарнае прадпрыемства імя І.П. Мележа вядзе свае вытокі з былога калгаса «Ленінскі шлях», які знаходзіўся ў вёсцы Глінішча. У 2000 годзе ён быў перайменаваны ў КСУП імя І.П. Мележа. А да гэтага часу тут назіраўся вельмі цікавы «калейдаскоп». Пасля вызвалення раёна ад фашыскай акупацыі ў 1944 годзе на тэрыторыі палосы «Ленінскі шлях» (да 1950 года) размяшчаліся пяць дробных калгасаў: «Ленінскі шлях» — в. Тунёўшчына; «Рассвет №2» — в. Глінішча; «Камунар №2» — в. Алексічы; «Чырвонае поле» — пасёлкі Дуброва і Рабец; «Пралетарый №2» — в. Моклішча. А затым пачаліся наступныя метамаर्फозы: У 1950 годзе «Камунар №2» і «Чырвонае поле» аб'ядналіся ў сельсаарцель «Камунар». Тады ж «Рассвет» і «Ленінскі шлях» стварылі адну гаспадарку і цэнтр яе быў перанесены ў Глінішча. Праз год «Пралетарый №2» аб'яднаўся з калгасам «Камунар». У 1955 годзе «Камунар» атрымаў новую назву — калгас імя Мічурына. У 1959 годзе калгасы імя Мічурына і «Ленінскі шлях» зліліся ў адну буйную сельсаарцель. У 2000 годзе «Ленінскі шлях» стаў КСУПам імя І.П. Мележа. У 2008 годзе адбылося аб'яднанне гэтай гаспадаркі — з КСУПам «Грачыхіна» ў КСУП імя І.П. Мележа.

СПРАВЫ КОЖНАГА ДНЯ

Сельская гаспадарка — гэта такая галіна, якая патрабуе штодзённай напружанай працы, асабліва вясной, летам і восенню. Вось і зараз з палёў звезена спрасаваная салома, дыскуецца-пераровнаецца ржышча, ідзе падрыхтоўка глебы пад снёбу. Вядома ўсім: восень — работ воем. Іх трэба выконваць, не спазніцца. Сёлета на 40 гектараў у гаспадарцы павялічылі плошчы, ад якіх неўзабаве будзе атрымана аддача. Былі раскармаваны няўдобицы, сады, ад якіх толку было нібы з казла малака, знесены будынкі, дзе адны не жыве, а зараслыя бальнягом агароды калі іх узараны.

Механізатары заняты аглядам тэхнікі, штошэ рамонтуюць, падладжваюць, удзельнічаюць ва ўсіх работах, якія ім даручаюць. Заняты сваёй справай і канторскія работнікі, і спецыялісты, увесь персанал. Рым кожнага дня, адным словам, і наладжвае яго кіраўнік гаспадаркі, лідар яго — Васіль Мікалаевіч Каральчук, працоўны дзень якога і з ім, і летам пачынаецца ў шэсць гадзін раніцы і заканчваецца позна увечары. Гаспадарка вялікая, трэба ўсё арганізаваць, задзейнічаць, правярць. Бо груз адказнасці ляжыць на ім.

Сам ён мясцовы, закончыў Рэчыцкі зааветтэхнікум і Маскоўскае зааветэрынарнае акадэмію імя Скрабіна. Як пачаў працаваць ён тут з 1977 года (а быў і галоўным ветэрынарным урачом, і сакратаром парткома, і намеснікам кіраўніка), дык нязменная праца і зараз, не заўважыўшы, што дасягнуў пенсійнага ўзросту. Чалавек у рабоце, адным словам. Чалавек, які вядзе мележаўцаў за сабой. Наперад вядзе...

УНП 400057209

Журналістка камандзіроўкі неаднаразова прыводзілі нас на радзіму слаўтага беларускага пісьменніка Івана Паўлавіча Мележа ў вёску Глінішча, а вось сустрэцца з кіраўніком мясцовай гаспадаркі, якая носіць імя нашага класіка, ніяк не даводзілася: то ён у полі быў, то на жывёлагадоўчай ферме, то вырашаў неадкладныя справы ў райцэнтры ці Гомелі. На гэты раз пашанцавала: Васіль Мікалаевіч Каральчук знаходзіўся ў кабінце. Было блізка ўжо да надвечорка, і дырэктар падсумоўваў вынікі прайшоўшага дня, яшчэ раз узважаючы тыя задачы, якія трэба вырашыць заўтра і ў далейшым...

ГАРАЧАЕ ЖНІВО

— Мы ганарымся сваім зямляком, творы якога з захваленнем чытаюць ва ўсім цывілізаваным свеце, — сказаў ён нам, — і тое, што нашаму камунальнаму сельскагаспадарчаму ўнітарнаму прадпрыемству прысвоена яго імя, да многага абавязвае. Таму стараемся. Напрыклад, сёлета ў нас пачаўся зборачны кампанію мы закончылі раней за ўсіх у раёне. Яшчэ 29 ліпеня. І прыйшлі на дапамогу суседзям — КСУП «Судкова», дзе тры нашы экіпажы камбайнаў і кіроўцы МА3аў працавалі чатыры дні. А пасля гэтага — новыя адрасы работы: усе населеныя пункты, якія ўваходзяць у склад прадпрыемства. Там людзі мелі свае ўчасткі збжыны, вось мы і ўборку на іх зрабілі, за два дні хлеб да кожнага гаспадары даставілі. А як жа інакш? Жыццёвыя пытанні ўсё гэта. Дапамож ты — дапамогуць і табе.

каго «падлячылі», забяспечылі запчасткамі і г.д. Падрыхтоўка «стэлавых караблёў» да жніва вялася пад кіраўніцтвам галоўнага інжынера Канстанціна Міхайлавіча Суржэні. За камбайнамі была замацавана тэхніка для адрознення збожжа — 5 МА3аў і 2 ГА3-53. Экіпажы працавалі да дзсяці гадзін, пакуль не ўпадзе раса. Хто быў заняты на ўборцы, таго кармілі там жа, на палях, два разы на працягу дня. За суткі намалоты складалі да 500 тон збожжа, умоўна па 80 тон на кожны камбайн прыходзілася. Чаму ўмоўна? Таму што гэта сярэдняя лічба. Бо ў адных экіпажах атрымлівалася больш, у другіх — менш. Не падводзіла ў цэлым і сушыльная гаспадарка, працавала яна бесперабойна.

У райвыканкаме нам далі самы добры водгукі аб рабоце мележаўцаў на жніве, а вось нам карцеля спытаць у самаго кіраўніка гаспадаркі, ці задаволены асабіста ён вынікамі ўборкі. І мы не ўпусцілі гэтага моманту.

Тут якар у кабінет зазірнуў галоўны арганом Міхаіл Мікалаевіч Бондар, пад кіраўніцтвам якога праводзіліся многія адказныя работы ў раслінаводстве, ды і Васіль Мікалаевіч, напэўна, хацеў, каб ён падключыўся да гутаркі. Але той, спаслаўшыся на неадкладныя справы, адказаў, што даць самую аб'ектыўную характарыстыку жніву лепш, чым сам дырэктар, ніхто не зможа.

— Давайце над гэтым паразважаем разам, — прапанаваў нам кіраўнік гаспадаркі. — Здаецца, усё зрабілі для атрымання высокага ўраджаю і восенню мінулы, і вясной. Зрабілі неабходную запраўку глебы і арганікай, і мінералкай, сачылі за культурай земляроства, прымянялі гербіцыды, вялі хімахову раслін, а ўраджайнасць атрымалі па 31,1 цэнтнера з гектара. Калі параўноўваць з мінулымі годам, дык прагрэс: тады было 29,8 цэнтнера, а калі з 2010-м, дык рэгрэс — 52 цэнтнеры за той перыяд. Прызнаю, можа і былі дзе нейкія хібы, хібы ў нашай рабоце, аднак у цэлым персанал працаваў добра. З іншага боку заўважу наступнае. У народзе ёсць такая мудрая прымаўка: «Вшэй пупа не

Брыгада камбайнераў: Міхаіл КЛЯЦОЎ, Анатоль ПАРХОМЕНКА, Андрэй Шчуцкі, Аляксандр Капітан і Васіль КАНАПЕЛЬКА.

ПРАВАФЛАНГОВЫЯ ЖНІВА

Экіпажы камбайнаў, якія намалотылі больш за адну тысячу тон збожжа: Анатоль Мікалаевіч Шчуцкі і Аляксандр Юліявіч Капітан — 1113 тон. Сяргей Рыгоравіч Наляговіч і Уладзімір Юліявіч Харкевіч — 1076 тон. Браты Кузьменкі Васіль і Аляксандр Яўгенавічы — 1058 тон. Вадзіцелі на адрозе збожжа: Васіль Іванавіч Кудрыцкі — 1579 тон. Сяргей Васільевіч Кудрыцкі — 1332 тон. Пётр Пятровіч Салынка — 1095 тон. Барыс Георгіевіч Кузьменка — 1083 тон. Мікалай Канстанцінавіч Мележ — 1070 тон.

На сучасным зернесушыльным комплексе працуюць кладашчык Віктар БАРАНАЎ і яго сын, аператар ЗСК Юрый.

ШЧЫРУЮЦЬ ЛЮДЗІ І НА ФЕРМАХ

Пачуў-памалу зайшла ў нас размова і пра жывёлагадоўлю, якая дае самыя вялікія прыбыткі. Асабліва — малако, 53 працэнтныя якага прадаецца экстар-класам. За першае паўгоддзе ад яго атрымана прыбытку 1838 мільёнаў рублёў, а ад рэалізацыі мяса — 235 мільёнаў. Што з прыбыткам будзе па выніках работы за трэці квартал, яшчэ трэба будзе весці падлікі. А ўжо зараз сумненні няма: іх стане больш яшчэ і таму, што наступляць у гаспадарку і новыя грошы — за продаж прадукцыі раслінаводства.

Васіль Мікалаевіч падкрэслівае, што жывёла на фермах на беспрывязным утрыманні, што так няпроста накармаць

цыях, якія займаюць 1540 гектараў. Меншая частка іх прызначана для вырошчвання на зерне для здачы на калібровачны завод, што на Мазырышчыне, а большасць — для нарыхтоўкі сіласу.

— Вось калі вільготнасць сухая — усё будзе ў парадку з уборкай.

Не абшоў дырэктар і пытанне будаўніцтва і рэканструкцыі жывёлагадоўчых фермаў. Тры гады таму была уведзена ў строй дзюэчых МТФ на 720 жывёлін у вёсцы Тунёўшчына. Пэўныя абнаўленні, удасканаленні праходзяць і на іншых фермах. Дзе ўласнымі сіламі (у гаспадарцы ёсць будаўнічая брыгада), а дзе і наёмнымі падраднамі арганізацыямі. Пры ўсім гэтым — наступная адметнасць: будаўнічыя і аднаўленчыя работы на фермах вядуцца за кошт крыўтаў гаспадаркі, якія штомесячна пагаджаюцца. Запэчычанасцяў перад банкамі няма і не было.

Не забыў Васіль Мікалаевіч назваць і перадавікую жывёлагадоўчага цэха, адзначыўшы рулівасць і старанне начальніка комплексу Ніны Пятроўны Кавальчук, загадчыцы МТФ «Тунёўшчына» Жанны Аляксееўны Барысенкі, заахочніка Эльміры Міхайлаўны Кудрыцкай, даяркі Святланы Іванаўны Русу (яна 12 гадоў таму пераехала з сям'ёй у Беларусь з Малдова і атрымала тут добраўпарадкаваную кватэру), даглядчыкаў па адкорме Мікалая Аляксеевіча Качанькі, Яўгена Аляксеевіча Цітарава і іншых.

сцёбляў не перавысіць 60 працэнтаў, тады і пачнём закладваць яе ў сіласныя сховішчы, — гаворыць Васіль Мікалаевіч. — Сёлета яна асабліва ўраджайна на тарфяніках, зялёнай сцяной стаіць там. Але ёсць у гэтым адзін такі момант, які можа адыграць пэўную ролю. Калі восень будзе з вялікімі дажджамі, дык паспрабуй улеці тады з тэхнікай у тыя тарфянікі! Калі ж

Намеснік дырэктара Наталія КАВАЛЬЧУК і галоўны спецыяліст адрозна-ідалагічнай работы Людміла ТУПІЦА.

Намалоты збожжавых каласавых у гаспадарцы сёлета склалі 5434 тоны пры ўраджайнасці 31,1 цэнтнера з гектара. Для параўнання: летась, адпаведна, паказчыкі гэтыя былі наступныя — 4464 тоны і 29,8 цэнтнера з гектара. Дынаміка, як бачым, станоўчая.

З любоўю і творчым імпэтам даглядаюць сваю сядзібу жывёлаводы Валяціна і Сяргей САВЯНЬКІ.

ГОРАД АЛІМПІЙЦАЎ?

Беларусі абаранялі дзве дзяўчыны з Хойнікаў — Маргарыта Цішкевіч (ваславанне на байдэрцы-адзіночцы) і Вольга Худэнка (у складзе каманды — чэчвёркі па гэтым жа відзе спорту). Калі першая не заваявала прызавага месца, дык апошняя разам з Ірынай Памелавай з Жодзіна, Марынай Палтаран і Надзеяй Палок з Петрыкава бліснулі такім майстэрствам, што сталі вядомымі ва ўсім свеце: у іх — бронзавы медаль!

Поспех, скажам шчыра, аглушальны. Бо ўсе гэтыя дзяўчаты — дэбютанткі, якім удалося ўпершыню ў гісторыі беларускага жаночага веславана падняцца на п'едэстал гонару такіх прэстыжных міжнародных спаборніцтваў. У барачыце з тытулаванымі прызёрамі і пераможцамі ранейшых Алімпіяд і чэмпіянатаў свету. Усе мы бачылі спэцыяльнае відэа, калі камандзе ўручалі медаль.

Наша звяздоўская бригада бачыла іх на твары яе маці Алены Уладзіміраўны якраз у той дзень, калі адбыўся той трыумф. Мы наведалься да яе, выхавальніцы Хойніцкага цэнтра развіцця дзіцяці, у кватэру з віншаваннем і разам з ёй прагледзелі запіс тых хваляючых хвілін. Алена Уладзіміраўна з гонарам расказала нам пра сваю дачку.

У школе Вольга вучылася добра, у гімназіі — таксама. Адначасова займалася лёгкай атлетыкай. Але гомельскі трэнер Міхаіл Аземша ўварваў Алену Уладзіміраўну адцаць яе ў веславанне, на што Вольга спачатку заўпарылася, але ўсё ж у рэшце рэшт згадзілася. Яна тады нават у лодцы сядзець не ўмела, ды стараннасьці і настойлівасьці дзяўчыны ўзялі сваё.

Маці паказала нам яе спартыўныя трафеі на рэспубліканскіх спаборніцтвах, першынстве Еўропы, чэмпіянатах свету. Кілаграмы чатыры вагой яны! Вользе 20 гадоў, і вучыцца яна ў Мазыры ва ўнівэрсытэце імя І.П. Шамякіна, а трэнерам яе з'яўляецца Геннадзь Галіцкі. Мы жадаем ёй новых поспехаў, а жыхары горада радуюцца, што яму да юбілею яна зрабіла такі падарунак.

ЯНЫ СТВАРАЮЦЬ ПРЫГАЖОСЦЬ

Калі праяжджаеш ці праходзіш па Будаўнічай вуліцы Хойнікаў, абавязкова звернеш увагу на сядзібу Дамітрыя і Надзеі Катаевых. Унікальная альтанка, некалькі маленькіх домікаў, штучная пальма з пластыкавых бутэлек, штучная сажалка ў атачэнні камяню, грыбы, бусел, задумлівы дзядок на калодцы, пышнае харавство кветак — утульнасьць і прыгажосць, адным словам.

— Што за домікі? — перапытае нас гаспадар. 32-гадовы кранавы шчык-стропальшчык аднаго з падраздзяленняў Беларускай чыгункі. Для тросу пабудоваў іх, і яны ўпісваюцца ў агульны малюнак двара. Усё зроблена васьмі гэтамі рукамі. А кветкі, дзе перавага аддадзена ружам, — гэта клопат маёй жонкі, якая працуе

Намеснік старшыні райвыканкама ЖАННА ЧАРНЫСКАЯ.

на мясцовым дрэвапрацоўчым камбінаце.

І тут нам успомніліся словы намесніка старшыні райвыканкама Жанны Чарняўскай, якая апавядала пра тое, што апошнім часам і асабліва перад пяцісотгадовым юбілеем горада сярод насельніцтва з'явілася шмат энтузіястаў добрых спраў, якія дэманструюць свае дызайнерскія і мастацкія здольнасці ў ажыццяўленні творчых задум. Адным словам, ствараюць прыгажосць. Самае галоўнае тут, што ніхто ні гэта не заказваў, ніхто не прымушаў. Цэлыя кампазіцыі, напрыклад, на рахунку жыхара вуліцы Жукава Аляксандра Балабана, якога мы наведальні. Каля пад'езда дома № 12 чаго толькі няма! Звяркі, казанчыя персанажы, пальмы. Працуе нават міні-фантан, а на казырку пад'езда сваё месца заняў... вятрак.

А ў палісадніку аднаго з дамоў вуліцы Калесніка пенсіянер Мікалай Амелячэнка «пасяліў» лебедзя з гумавых колаў, дамавіка і мухамора. На вуліцы Дабравольскага райцэнтры — прыгожы конік, які цягне павозку. Тут жа — млын, альтанка, ажурныя металічныя конструкцыі. І безліч кветак. Усё гэта — кліт старання Неўмаржыцкіх — Валянціна і Ірыны.

Не адстаюць у стварэнні прыгажосці ад гараджан і вясцоўцы. У Вельячце, напрыклад, Людміла Кардэш аддала сваё падвор'е некалькімі мэтрамі архітэктурнымі формамі — гордым лебедзем, спакойным з выглыду тыгранём, кветачным кошыкам,

Дзіця з тых, хто стварае прыгажосць, — Аляксандр БАЛАБАНАУ.

дзе хораша жывеца гарэзу-зайчыку. У райвыканкаме нам казалі, што Людміла Сяргееўна працуе над цэлай кампазіцыяй — мядзведзіцай і трыма яе малымі.

Уражваюць сваім выглядам узедзі і выезды вёсак Якія Бор, дзе ўягу прыцягваюць царэўна-вусень, сямейства каструль, аформлены ў нацыянальным стылі плот, дзяўчынка з кошыкам. У гэтых населеных пунктах «пасяліліся» таксама кракадзіл Гена, дэльфін, вясела «працяжка» рачулка, праз якую «перакінуць» мосцік, панура пазірае на свет таямнічая хацінка бабы Ягі.

— Людзі ў стварэнні прыгажосці дэманструюць фантазію, ініцыятыву, старанне. І гэта сведчыць аб тым, што свой родны край яны не збіраюцца пакідаць, што тут будучы жыць, працаваць, нараджаць дзяцей, — сказала ў заключэнне намеснік старшыні Хойніцкага райвыканкама Жанна Чарняўская.

Матэрыялы выпуску падрыхтавалі Віктар БОЙКА, Алена ДАЎЖАНОК. Фота Мары ЖЫЛІНСКАЙ і з архіва прадпрыемстваў.

І АЗДАРАЎЛЕННЕ, І ПРАЦА

Адзвінелі дзіцячымі галасамі школьнікаў кніжкі. Чым яны былі напуюнены для дзяцвы Хойніцкага раёна?

— Вялікай разнастайнасцю, многімі карыснымі і цікавымі справамі, — расказвае начальнік аддзела адукацыі Людміла Кулакоўская. 60 працэнтаў вучняў ад іх агульнай колькасці прайшлі аздараўленне. На адпачынак у далёкае замежжа (Германія, Італія, Бельгія, Англія, Ірландыя) выязджалі 307 хлопчыкаў і дзяўчынак.

У арганізаваных пры школах лагерах дзённага знаходжання пра-

водзіліся цікавыя мерапрыемствы: экскурсіі на хлебазавод і Палескі вытворчы ўчастак ААТ «Малочныя прадукты», у час якіх дзеці пазнаеміліся, як «нараджаюцца» хлеб і сыр, у музей імя славуэта земляка — пісьменніка Івана Паўлавіча Мележа, бібліятэкі сельскіх цэнтраў культуры і адпачынку. Запомніўшы дзецамі і турыстычны злёт, які працягваўся тры дні.

На базе цэнтры творчасці дзяцей і моладзі працавала фізкультурна-аздараўленчая пляцоўка. Школьнікі наведаль спецыялізаваную дзіцяча-юнацкую школу алімпійскага

рэзерву, дзе ім паказалі трэнеркуі спартсменаў. Яны сустраліся таксама з вайнамі-інтэрнацыяналістамі і каля вогнішча спявалі з імі песні, арганізавалі паход у лес, правялі тэнісны турнір, наладзілі дыскатэку. Аздараўленчыя і гульнявыя пляцоўкі працавалі таксама ва ўсіх установах адукацыі раёна.

Там жа была арганізавана часова працоўная занятасць школьнікаў. Дзейнічала 36 рамонтных атрадаў і 35 брыгад па добраўпарадкаванні прышкольных тэрыторый. 313 школьнікаў аказвалі пасільную дапамогу адзіночым пенсіянерам. Пры-

сэдзейнічанні раённага цэнтры занятасці ў шасці школах раёна было працэдуравана 130 падлеткаў, якія рэалізавалі васьмю працоўнымі праектамі (рамонт кніг у школьных бібліятэках, мэблі, вырошчванне расады і г.д.), а ў Глінічэцкай дзейнічаў атрад з 12 школьнікаў, якія дапамагалі дарослым выконваць работы на збожжатаку КСУП імя І.П. Мележа. Дзейнічалі таксама дзесці агітбрыгады. 95 школьнікаў рыхтавалі канцэртныя праграмы і выступалі з імі перад працаўнікамі сяла. Неўзабаве пачатак новага навучальнага года. За парты, хлопчыкі і дзяўчынкі! За работу!

Хто каго?

«...ЯК НЕ МЫЕШ НОЖКІ МІЛЦЫ, МЫЙ, БРАТОК, СВАЁЙ КАБЫЛЦЫ»

ПЕРАМОЖЦЫ КОНКУРСУ АТРЫМАЮЦЬ ПРЫЗЫ — ПАДПІСКУ НА ГАЗЕТУ «ЗВЯЗДА» І ПАДПІСКУ НА ЧАСОПІС «ВОЖЫК»

Яблык сёлта ўрадзілі. У Аўцюках каля крамкі тры мужыкі сустрэліся і давай хваліцца, у каго лепей: чые смачнейшыя, чые, прынамсі, булейшыя. — Я, — кажа першы, — адзін ападак у хату прынес, на лаўку палажыў — зламалася. — А я свой — на стол... Той — ушчэнт! — Хлопцы, — уздымае трэці, — а я ж свой — ледзь на воз ускаціў! І што вы думаеце: з яблыка вылез такі чарвяк!.. Каб, крыў Божа, адышоўся куды — каня б майго з'еў! Уяўляеце, якое гора магло быць у чалавека?! Вы кажаце: «Не магло!»? Бо не бывае гэтакіх яблыкаў і гэтакіх чарвякоў! Значыць, вы — навалач (чалавек прыезджы). Альбо госьць: таму што ўсе мясцовыя ведаюць «залатое» аўцюкоўскае права: «Не падабаецца — не слухай, а брахаць не мяшай». Праўду казаць — і тым больш! Гэта мы да таго, што ў нашай конкурснай пошце ў чарговы раз змяшалася ўсё: чыстая фантазія з гэткай жа праўдай, смешнае з сумным, а вершы да здымка (верхняга) — з прозай.

Менавіта з яе і пачнём. «Коней я любіла з маленства, — піша спадарыня Кусянкова з вёскі Лучына Рагачоўскага раёна. — А яшчэ — велмы шкадавала, бо дарослыя дзяцкі заўсёды крычалі на іх, нават білі. А за што? І каго? Гэтую прыгожую дужую жывёліну?.. За тое, што яна ўсё жыццё слягуе — робіць самую цяжкую работу?.. Ды ёй жа помнікі ставіць вартал!»

Раней, як піша чытачка, коней цэлыя табуны ля вёскі Кшталту — Чэмберлен, Вагара, Орлік. «Кабылка была, — узгадвае Соф'я Парфір'еўна, — Цылька — чорнеўка, маленькая і такая ўжо ўвішная, шчыра да працы... А цяпер машынам мянушкі даюць: «Бэха», «Аўдэюха», «Мерын»...

«Знікаюць коні, — канстатуе і Валерыя Гаўрыш з Чавусаў. — Мы яшчэ мелі ішчасце на іх пакатацца, а вось нашы ўнукі ды праўнікі змогучы, крыў Божа, хіба здолелі паглядзець. Ды і то... у запарку».

Што, вядома ж, крыўдна і ў адносінах да каня, як лічыць Валерыя Мікалаевіч, зусім несправядліва: Цягаў калясніцу, І воз, і тачанку, Калгаснае поле араў аж да ранку... А памяць людская... Штоночы, штодня Шкадуюць і песьцяць... Стальнога каня.

Ён, той стальны — нічога не скажаш — вязе хутчэй і, магчыма, з большым камфортам. Але ж затое (ну згадзіся!):

Калі хтось канька трымае, Ён у вёсцы — вышыня! Вось такой — не дасягаюць Ані поп, ні старшыня! Упэўнены ў гэтым сужэнцы Астроўскія з Мінска. І яны ж (трэба разумець, пра сябе?) пішуць:

Да канька — ідзем з павіннай, Просам просім* прабачэння, Бо ён трактар, ён — машына

... вытворца ўгнаення. Менавіта па гэтай прычыне (рады з тага ж канверта): І ўзімку, і ўлетку Косю трэба шанаваць: Даглядаць яго, як кветку, І ў спыку — паліваць.

Што людскі чалавек (са здымка) і робіць, бо гэтага, па меркаванні спадарыні Кусянковай, само жыццё вымагае:

Не падмажаш — не паедзеш, Не «заправіш» — не узарэш... Вось па гэтым у Марго І трава, і душ Шарко. Заканмернае пытанне: што ж мае гаспадар кабылы?

Вясюлкамі і дачнікам працей, мусяць, адказаць, чаго ён не мае? Але ж ёсць і канкрэтыка (ад спадара Гаўрыша): Гаспадар канём ганарыцца: Добра цягне — хоць воз,

хоць плуг... кабыльця камяцям удвух. Але ж плата — каму палядвіцай, А каму — травой ды вадыцай.

Вы кажаце, што так несправядліва? Не спяшаюцца — ні абуралца, ні шкадаваць каня (ці ўсё ж кабылку?). Ёсць меркаванне, што гэта — яе ўласны ўсёдомлены выбар: Тамара Сцяпанавіч Маркушэўская з в. Петкавічы Баранавіцкага раёна піша:

Раскажу вам па сакрэту, Сіўка села на дыету. І прагнозы тут такія: Можна быць анарэксія. Стане воль ён пад сілу, Трэба ратаваць кабылу.

Ад анарэксіі? Ну вядома ж, трэба! І ўсімі магчымымі сродкамі! Галоўны з якіх, як лічыць Зоя Пятроўна Янчук з вёскі Нагорнае Клещкага раёна, добра падруманым рэжым. Асабліва — у неспрыяльных дні:

Летні поўдзень. Спэка, Душна. Людзі — к мору, да ракі. А буланя — пад душкы: У яе рэжым такі.

З дзіцячым харчаваннем, з масажам... І, вядома ж, з пільнымі нагулкамі, з працай (як мяркую спадар Дубовік з вёскі Аршавічы Баранавіцкага раёна) у адпаведнасці з пародай:

Коням, кажуць у народзе, Даюць працу па пародзе: Каму — цяжкі плуг цягаць, Каму — лядуца забяўляць. Забавляць — паводле слоўніка — яшчэ і весяліць. Можна

— многіх, а можна і тую — адну-адзіную. А чым? На думку Альфрэда Тышко з вёскі Ідолта Мёрскага раёна, самым чаканым:

Вось памяць хлопец ногі — І шчаслівай дарогі!.. Ён не ў гулі, не на святы, Ён да любачкі — у сваты! Адно: ці адзінец яна, тая любачка, вось гэтакі крэатыўны прыезд?

Ёсць, як той казаў, пытанне. І ёсць адказ — ад спадарыні Кусянковай (прабачым ёй рускае слоўка: мэрэн у перакладзе на беларускую — конь), бо яна (ці, дакладней, яе геранія) і без таго ўжо моцна пацярпела — ад падману. І такога ж крыўднага:

Пазнаемілася з хлопцам, Радасці — не мерана, Бо казаў, што «мэрэн» ёсць! І прывіў во... мэрэна. Абдур'я мяне, скаціна, Я ж лічыла —

ён з машынай! А між тым, наяўнасцю машыны анікога ўжо не здзівіш: Як той казаў, і жук і жаба цяпер на аўто...

Чым пакуль што можна здзівіць, ведае спадар Гарачоў з вёскі Даўнары Іўеўскага раёна:

У вёсцы — сэрвіс для аўто? Ужо не дзіўца нішто. Слупянее хіба гоцьс: Тут для коней сэрвіс ёсць! Больш за тое, ёсць у канкурснай пошце і звесткі пра тых, хто там працуе, хто аказвае паслугі. Вось гэтага спецыяліста (са здымка) спадар Гарачоў характарызуе так:

Хлопец велмы дарослы ён, Ды ні чыну, ні рангу... Ён кабылу бяхсвостую Палівае са шланга.

Пасвед пра таго ж самага «спецыяліста па паліве» дапаўняе і спадарыня Тарасік з Мінска. Яна піша:

Гэты хлопца жонку меў, Жыць па-людску — не хацёў. Вось яна з таго дурдому І паехала к другому. (Што бывае — ну сапраўды... Мараль?)

...Як не мыеш ножкі мілцы, Мый, браток, сваёй кабылцы. Завяршыць жа гэты агледлі хочацца па традыцыі — нечым жыццёсцярджальным. Напрыклад, радкамі спадара Дубовіка:

Праўду кажа мой народзе: Яшчэ будучы коні ў модзе! Бо без іх, як ні круці, А нямашка пуці!

Ад сябе дадамо — ні ў будучыню, ні... адзін да аднаго, пра што так хораша распавядаюць ужо знаёмыя паміж сабой (сустраліліся ў рэдакцыі з нагоды 10-годдзя рубрыкі) удзельнікі конкурсу «Хто каго?». Прынамсі, спадар Гарачоў напісаў (пасучы кароўку, дарчы):

Як абмыю я падковы Коніку-таварышу, Паймчу да Кусянковай, А затым — да Гаўрыша. А тыя, між іншым, і рады б прыняць! «Тут нядаўна шум прайшоў: Што на здымку... Гарачоў. Навігатор уключае, Шлангам Сіўку дамывае,

І тады яна ў Лучына Дамічыц за пляць хвілін. Прыкладна столькі ж адтуль да Чавусаў... Але гэта ўжо зусім іншая гісторыя: не пра каня. А магчыма, пра... газету, якая (апроч многіх іншага) дапамагае чытачам раскрываць свае таленты, знаходзіць сяброў-аднадумцаў, мець самую галоўную раскошу — раскошу шчырых чалавечых зносін...

А яшчэ — хай спілляе, але ўзнагародзіць. Прынамсі, аўтарамі самых лепшых подпісаў да мінулага здымка (на ім, калі памятаецца, паяраў муюжыкоў піхалі пажарную машыну), паводле меркавання вялікага чытацкага журы, прызнаны спадарыня Тамара Века з вёскі Малья Аўцюкі Калінкавіцкага раёна, Ніна Бурко — з вёскі Капланцы Бярэзінскага раёна, спадары Аляксандр Матошка з Расонаў, Анатоль Гарачоў з Іўеўчыны і сужэнцы Астроўскія з Мінска. З чым, у прыватнасці, пагадзілася і журы маленькае, рэдакцыйнае. А значыць, першы прыз у выглядзе падпіскі на дарагу сэрцам «Звязду» на апошні квартал гэтага года застаецца ў Мінску, другі — у выглядзе падпіскі на часопіс «Вожык» (на месца) — рэдакцыя часопіса прысудзіла спадару Гаўрышу з Чавусаў.

Валянціна ДОЎНАР, Фота Анатоля КЛЕШЧУКА. * Просам просім, паводле слоўніка, значыць велмы шчыра і настойліва... Можна, нават не праціць, а маліць.

«А ДВА-ТРЫ СЛОВЫ Ё СКАНВОРДЗЕ — АБАВЯЗКОВА НА ПАШЫРЭННЕ ЭРУДЫЦЫ»

ЗАВОЧНАЯ АДУКАЦЫЯ — ТАННЕЙШАЯ Ё ТРЫ РАЗЫ

Наш даўні чытач, мінчанін Пётр Андрэвіч Навуменкаў, звярнуўся ў рэдакцыю з не зусім звычайным пытаннем. Як даўні прыхільнік «Звязды», ён звярнуў увагу на тое, што аўтары сканвордаў на роднай мове, якія рэгулярна з'яўляюцца на старонках выдання, па большасці — адны і тыя ж людзі. Фактычна гаворка ідзе пра два-тры прызвіччы, што і стала нагодай для званка на «гарачую лінію».

— Гэтыя аўтары займаюцца незвычайным відам работы. Але, як я ўпэўнены, іх працу можна смела параўнаць з высылкамі любых іншых супрацоўнікаў рэдакцыі. Іншымі словамі, яны робяць для газеты, для нас, чытачоў, не менш чым рэпартажы, фотарафы, тэхнічныя работнікі. Таму, калі можна, раскажыце пра гэтых людзей больш падрабязна: што гэта за аўтары, як яны прыйшлі да

такаго не зусім звычайнага занятку, як складаюць сканворды? — напрасіў Пётр Андрэвіч.

Просьба чытача нам паддалася спытанні, таму мы пераадрасавалі яго публічна некаторым са «звяздоўскіх» аўтараў сканвордаў.

Яўген Ляхаў — колішні работнік «Чырвонай змены», «Звязды», якім ён аддаў не адно дзесяцігоддзе (падрабізна пра Яўгена Макаравіча мы пісалі ў нумары за 18 жніўня). Кажы, што некалі нават у лістах да жонкі склаўшы невядлікі крыжаванкі на беларускай мове. Зараз складае сканворды і крыжаванкі на любую тэму: прырода, здароўе, спорт і г.д. Занятка гэты больш для задавальнення, таму на складаны твор часам можа пайсці каля тыдня. Асабліва любіць, каб канворд, як кажа сам Яўген Макаравіч, атрымаўся з «падколкі».

Андрэй Міхайлаў — гэта творчы псеўданім яшчэ аднаго «звяздоўскага» скла-

дальніка сканвордаў, які аддаў журналістыцы 50 гадоў працы. Выступаў і як драматург, мае напісаныя кнігі.

— Некалі сканворды былі бдэ малюнкаў. Гэта я іх фактычна ўвёў «у моду». Зараз сканвордаў без такога аздаблення практычна і не бывае, а мяне некалі за такое «наватарства» крытыкавалі, — прыгадуў аўтар.

— Яшчэ яшчэ нюанс. Спідар Міхайлаў — праціўнік цалкам зматыччых сканвордаў: кажа, што яны сумнаватыя. Але сам жа некалі ім зматыччэнасць з дапамогай некалькіх малюнкаў. Увогуле любіць складаць сканворды на тэму роднай зямлі, нашых славурых акцэраў, пісьменнікаў.

— Я лічу, што сканворд павінен быць велмы даступным для разгадкавання, каб чалавек мог проста патэрыраваць памяць, адпачыць. Але два-тры словы ў ім абавязкова пакідаю на пашырэне эрудыцыі: больш складаныя, каб пры-

мусяць чалавека, напрыклад, звярнуцца да даведнікаў, напрыклад, каб штосці прыгадаць, — распавёў далей Андрэй Міхайлаў.

Дарчы, ён пачаў складаць сканворды, бо сам любіў іх разгадваць. Найбольш актыўна — пасля выхаду на пенсію. Цяпер гэты занятка для аўтара — як форма адпачынку. Пад настрой можа за вечар і тры сканворды склаці, а бывае, замарудзіцца справа і не ідзе... Працэс жа творчы. Дарчы, складальнік хачы і выкарыстоўвае ў якасці тэхнічнага сродку камп'ютар, аднак спецыяльнымі праграмамі для напісання сканвордаў прыняцтва не карыстаецца. Кажы, што заўсёды аднознена сканворд, зроблены адным націскамнем камп'ютарнай кнопкі. Можы, таму творы Андрэй Міхайлаў і падабаюцца чытачам, што зроблены яны з любоўю да справы і да прыхільнікаў «Звязды», роднага слова?

Сяргей РАСОЛЬКА.

Міністэрства адукацыі правяло маніторынг цэн на платнае навучанне ў падпарадкаваных яму установах вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі. Гэтыя цэны будуць дзейнічаць у 23 ВНУ і 46 ССНУ з 1 верасня 2012 года.

Па аперацыйных звестках установаў адукацыі, кошт платнага навучанна ва ўстановах адукацыі залежыць ад формы атрымання адукацыі і курса навучанна. Таксама кошт можа быць устаноўлены і ў разрэзе спецыяльнасцяў. Гэта азначае, што ў адной ВНУ цэна на навучанне можа ўстанавіцца адна для ўсіх спецыяльнасцяў, а ў іншай — на кожную спецыяльнасць можа быць вызначаны свой кошт.

Такім чынам, самай дарагой сёння застаецца медыцынская адукацыя. Так, падрыхтоўка ў Беларускай дзяржаўнай медыцынскай універсітэце будучых стамаатолагаў будзе каштаваць у новым навучанні 9 мільянаў 687 тысяч рублёў («цэннік» варіююцца ад 7 мільянаў 153 тысяч да 14 мільянаў 950 тысяч рублёў) і на завочнай — 3 мільяны 883 тысячы рублёў (ад 2 мільянаў 263 тысяч да 6 мільянаў 472 тысяч рублёў). Ва ўстановах сярэдняй спецыяльнай адукацыі на дзённай форме навучанна сярэдня кошт падрыхтоўкі спецыяліста складае 5 мільянаў 919 тысяч рублёў, аднак разбэжыка велмы істотная — ад 2 мільянаў 730 тысяч да 9 мільянаў 811 тысяч, а на завочнай — 2 мільяна 231 тысяч рублёў (ад 1 мільяна 285 тысяч да 3 мільянаў 122 тысяч рублёў).

Надзея НІКАЛАЕВА.

ЖЫВОЕ СЛОВА ПІМЕНА ПАНЧАНКІ

Сёння споўнілася б 95 гадоў народнаму паэту Беларусі Пімену Панчанку

Так атрымалася, што інтэрв'ю «Звяздзе» было апошнім у жыцці народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі.

Дый калі б не «Звязда» — не было б і той цікавай гутаркі. Але — аб усім па парадку.

Напярэдадні 75-гадовага юбілею паэта патэлефанавала, каб дамовіцца аб сустрэчы. Аднак ад інтэрв'ю Пімен Емяльянавіч ка-тэгарычна адмовіўся. Растлумачыў: не вельмі добра сябе адчувае. І ўсё ж перш чым развітацца, удакладніў:

- З якой вы газеты?
- Са «Звязды».
- Са «Звязды»? Ну, тады трэба абавязкова сустрэцца — нягледзячы ні на што. Прыходзьце, буду чакаць!

У 1934 годзе Пімен Емяльянавіч скончыў педагагічныя курсы ў Бабруйску, настаўнічаў, выкладаў родную мову і літаратуру. Менавіта з таго часу, з 1934 года і да самай смерці ён быў пастаянным падпісчыкам «Звязды». Здарыўся толькі адзін вымышляны перапынак — Вялікая Айчынная вайна...

У 1939-м, ужо будучы членам Саюза пісьменнікаў, Пімен Панчанка скончыў філалагічны факультэт Мінскага настаўніцкага інстытута. З 1939 па 1946 год жыццёвы лёс паэта звязаны з нялёгімі салдацкімі дарогамі: быў спецыяльным карэспандэнтам у армейскіх і фронтовых газетах, прымаў удзел у баях на Бранскім, Заходнім, Каліннінскім, Паўночна-Заходнім франтах...

Працаваў у літаратурна-мастацкіх выданнях краіны, выдаў дзясяткі кніг — вершаў і паэм, перакладаў, публіцыстыкі, успамінаў. Многія вершы Пімена Панчанкі пакладзены на музыку, у тым ліку «Мой родны Мінск, пад небам жураўліным...», «Не страдні боль, не страшна смерць, страшней застацца без кахання, у адзіноце анямечь, любімай не пачуць дыхання...»

Пімен Емяльянавіч раскажаў: «Мы равеснікі са «Звяздой»,

нарадзіліся ў жніўні 1917-га. Адрозна пільнерскіх газет я чытаў бацькава «Звязду». А з 1934 года, як пачаў настаўнічаць, стаў сам вылісваць газету. І вылісваю ўсё жыццё. Толькі вайна перапыняла нашча сярбруства...

Папулярнасць газеты была вялікай і да вайны. Напрыклад, успамінаю, як у 1939-м, у час паходу ў Заходнюю Беларусь, мы выпускалі фронтовую газету «Беларускіх звязда». Некаторыя здзіўляліся: чаму «звязда» — па-беларуску ж будзе «зорка»? Тлумачылі, што назва фронтовай газете дадзена пад уплывам рэспубліканскай «Звязды», у якой ужо на той час было шмат добрых традыцый.

У 1939 годзе я пазнаёміўся з Максімам Танкам, з таго часу мы і пасібралі. Сустрэча адбылася ў клубе пісьменнікаў, а потым разам пайшлі ў рэдакцыю «Звязды» на вечарыну творчай моладзі. Трывала засела ў памяці тое першае знаёмства са звяздоўцамі, бо са мной здарыўся даволі кур'ёзны выпадак: наўдала павярнуўся і перакліў на стол бутэльку віна. Так збытанжыўся...

Добра ведаў Пімен Панчанка і Янку Купалу:

«Пазнаёмліліся з ім... у поездзе. Я ехаў у Мінск па службовых справах (тады быў вайскоўцам, служыў у Беластоку). Сустрэў Броўку, а ён і кажа: «Тут Купала едзе, пайшлі да Івана Дамінікавіча ў купэ». Купала заўсёды з цікавацю ставіўся да маладых. Пачаставаў нас вінцом — «За знаёмства!». Цяпер, дарчы, нагавораюць, нібыта ён піў, — няпраўда! У паэта было хворае сэрца, таму ён уживаў толькі слабое віно.

Кватэра Купалы заўсёды была для мяне гасцінка адчынена. Мы часта з Танкам, Глебкам, Броўкам прыходзілі да Івана Дамінікавіча, слухалі яго новыя вершы, самі чыталі. Нават крытыкавалі трохі — ён, бывала, і крўдзіўся. За што крытыкавалі?... Часцяком — за драбязу: граматычныя недакладнасці, расстаноўка косак, іншых знакаў прыпынку. Але Купала пільна прыслухоўваўся да ўсіх заўваг».

З эсэ Пімена Панчанкі «Матчына ласка»:

«Калі ў 1942 годзе ў Маскве загінуў наш незабыўны Янка Купала, над яго труною былі накрслены словы: «Мне сняцца сны аб Беларусі...»

Праз 20 гадоў, у 1962 годзе, урна з прахам Купалы была перавезена ў Мінск. Невялікая група старэйшых беларускіх пісьменнікаў (куды ўключылі і мяне) бачыла, з якой павагай і журбою праводзілі масківы нашага Янку Купалу. У Данскім манастыры ў калумбары крэматорыя сабраліся славуцы рускія паэты і пісьменнікі на чале з Канстанцінам Федзіным. Пасля яны пранеслі урну з прахам па доўгай алеі да самай машыны.

А вось у Мінску пачаліся суды. Ніхто не ведаў, куды паставілі урну, калі і на якіх могілках будзе хаваць Янку Купалу... Пачаўся новы, хрушчоўскі наступ на беларускую мову і культуру.

Вайсковыя могілкі (на Даўгабродскай) сталі апошнім прыстанішчам вялікага беларускага песняра. Быў жалобны мітынг, развітаньня прамовы. Мы разыходзіліся сумныя і збытанжаныя, бо насустрач нам ішлі і ішлі мічане і гыталіся: «Дзе пахавалі Янку Купалу?»...

Пімен Емяльянавіч добра ведаў і Якуба Коласа. Калі яны сустрэліся пасля вайны (Колас прыехаў з Ташкента, Панчанка — з Ірана), падараваў маладому калегу кніжачку вершаў на рускай мове «Голос земли», выддзёную ў Ташкенце ў... 1942 годзе!

«Дасканаламу, таленавітаму паэту Пімену Панчанку на памяць. Якуб Колас. 19.12.1945».

На другой падароўнай маладому калегу кніжачку рукой Коласа напісана: «Дык будзь жа, браток, паэтам-летапісцам і далей».

«У час Вялікай Айчынай вайны, як бачыць, музы не маўчалі, — гаварыў Пімен Емяльянавіч.

— А сёння і наогул успрымаецца як неверагоднае: у вайну — нягледзячы на вайну! — выдаваліся кнігі вершаў. Гэта — 1942 год, калі абстаноўка на франтах даходзіла да крытычнай адзнакі, а да Перамогі было так далёка. А зараз зборнікі вершаў, апавяданняў ляжаць у выдавцтвах па многу гадоў. Усё заняла камерцыя...»

«Не модна...», «Як і калісьці ў царскі час.

Усе сыны усіх народаў На памяць помняць родны верш І ганаццця песняй роднай, З якой з калыскі ты жыўш.

Мілей мне «кнігаўка», чым «чыбіс», Бо голас кнігаўкі ў душы.

І бульбу смажаную чыпсам Ты зваць па модзе не спышы.

І я на «клякву» «журавіны» Не прамяню, не аддам. І светлы край наш жураўліны Я дзецям ціха перадам.

Мы шмат размаўлялі пра адраджэнне Беларусі, вяртанне да каранёў... «Пакуль мы не вернем у штодзённы ўжытак мову, наўрад ці што па-сапраўднаму зрушыцца з месца. Гавару не толькі як паэт, але і як копішнік наставінік роднай мовы і літаратуры.

Памятаю, у Мінск прыехаў Хрушчоў — з гэтак нагоды ў памяшканні Опернага тэатра наладзілі партыйную нараду. Мазураў на беларускай мове рабіў доклад. А Хрушчоў потым наладзіў разгос: «Ты на каком языке говоришь? Я ничего не понял!» Выступаючы перад студэнтамі і выкладчыкамі Белдзяржуніверсітэта, заявіў: «Кто раньше овладеет русским языком, тот раньше придет к коммунизму».

Уявіце: праз некалькі дзён райвыканкаме. Сяргей Міхайлавіч ведаў, што ў «пикавы» час у цэлым па раёне паступіла калі 90 заявак на аднаўленне ліній электраперадач, у тым ліку і транзітных магнутасцю 10 кВт. Колькі з самога Пружанскага раёна перывы ліквідоўвалі 11 аварыйных ліній, дзе, напрыклад, можа быць паршаны тэхналагічны цыкл пры вытворчасці, — не задаволіла. Жанчыны даволі эмацыянальна працягвала скардзіцца, што людзі засталіся без святла...

Ужо раніцай у сярэду мы звязаліся з намеснікам старшыні Пружанскага райвыканкама Сяргеем Гукам, старшынёй камісіі па надзвычайных сітуацыях пры

рыходзіць тэлеграма ад Фурцава: перавесці ВНУ, тэхнікумы і вучылішчы на рускую мову навучання... Але я заўсёды верыў і зараз веру, што родная мова вернецца да народа назаўсёды.

А мову ледзь не затапталі І асмяялі, як раней. А вы ў народа запяталі, Якая мова нам радней?

«Не модна...», «Як і калісьці ў царскі час.

Усе сыны усіх народаў На памяць помняць родны верш І ганаццця песняй роднай, З якой з калыскі ты жыўш.

Мілей мне «кнігаўка», чым «чыбіс», Бо голас кнігаўкі ў душы. І бульбу смажаную чыпсам Ты зваць па модзе не спышы.

І я на «клякву» «журавіны» Не прамяню, не аддам. І светлы край наш жураўліны Я дзецям ціха перадам.

У нашых сэрцах зацэплілася надзея, што зноў адрадоўцца беларуская мова, якую Адам Міцкевіч (наш зямляк) лічыў адной з самых прыгожых, самабытных; ажыве нацыянальная культура і нарэшце ўспомнім сваю гісторыю без чорных і белых плям і расказанням яе праўдзіва і цікава сваім дзецям, туды і праўчунам.

Яшчэ тады, у час «хрушчоўства», Пімен Панчанка пісаў у вершы «Родная мова»: *Кажуць, мова мая аджывае Век своєї ціхі: ей знікнуць пара. Для мяне ж яна вечна жывая, Як раса, як сляза, як зара.* *І як арганічна ўстрымаюцца вось гэтыя жароўныя радкі: Ці плачу я, ці плачу, Ці размаўляю з матуляю — Песню сваю, мову сваю Я да грудзей прытульваю.*

Многія вершы Пімена Панчанкі — сапраўдны гімн роднай мове. Узгадайма: Ільняная і жытнёвая.

Сялянская. Баравая ў казачнай красе. Старажытная. Ты самая

славянская. Светлая, як травы у расе. Вобразная, вольная, явучная Мова беларуская мая!

Гэта было апошняе інтэрв'ю народнага паэта. Гутарка адбылася ў жніўні 1992 года. Пімен Панчанка пайшоў з жыцця ў кравіку 1995-га, пасля доўгай і цяжкай хваробы.

Мне зноў і зноў узгадваюцца некаторыя дэталі той сустрэчы. ...Хворыя ногі зусім не слухаліся Майстра, ён адчуваў сябе кепска. Мне было няёмка за маю журналісцкую настойлівасць. Хацела папрасіць прабачэння і нават перанесці гутарку. Але Пімен Емяльянавіч, абпаіраючыся на спінку красла, з цяжкасцю ўстаў без чорных і белых плям і расказавалі і... папрасіў прабачэння — што не змог належным чынам сустрэць даму. «Даруйце, але ж хоць прыўстанце, каб выказаць вам пашану».

Скажу шчыра: я, журналістка-пачаткоўка, была проста ашаломлена гэтай далікатнасцю, вытанчанасцю, нязвыклым для нашага часу выхаванасцю і культуры! І нэрэдка ўзгадаваў Пімена Панчанку, калі, на жаль, даводзіцца часам сутыкацца з хамствам, нахабствам некаторых сучасных «геніяльных твораў»...

Тэма ІВАНОВА.

ПАКУПНІК І КАНТРАЛЁР У АДНОЙ АСОБЕ

Праграма «Спажывецкі кантроль» працуе ў гандлі Магілёўскай вобласці.

Яе прычыны просты: знайшоў няякасны тавар у краме — атрымай новы бясплатна.

Першымі да праекта далучыліся крамы гандлёвых сетак «Перакрыжаванне» і «Белмаркет». У гандлёвых кропках расказваюць, што толькі ў першыя тры дні пасля ўкаранення «Спажывецкага кантролю» уважлівыя пакупнікі маглі знайсці на паліцах тавар са скончаным тэрмінам захоўвання і рэалізацыі, потым да кантролю актыўна далучаюцца самі прадаўцы і не дапускаюць падобных праблем.

Ва ўпаўнелні гандлю Магілёўскага аблвыканкама падкрэсліваюць, што «Спажывецкі кантроль» — не чарговая акцыя, а сталая гандлёвая палітыка, якая павінна пайсці на карысць іміджу крам і падлічыць давер да іх пакупніку.

Ілона ІВАНОВА.

ПРЫЗНАЧАЮЦА РЭГІЯНАЛЬНЫЯ

З 23 жніўня прызначаюцца цягнікі рэгіянальных ліній на участку Орша — Крычаў — Орша.

Як паведаміў у Мінскім аддзяленні Беларускай чыгункі, на участку Крычаў — Орша гэта цягнікі: №808 (Крычаў 7.40, Пагодзіна 8.45-8.46, Орша-Цэнтральная 9.37 — штодня); №816 (Пагодзіна 13.52, Орша-Цэнтральная 14.44 — штодня); №818 (Пагодзіна 17.30, Орша-Цэнтральная 18.22 — штодня). На участку Орша — Крычаў гаворка ідзе пра цягнікі рэгіянальных ліній: №815 (Орша-Цэнтральная 11.06, Пагодзіна 11.59 — штодня); №817 (Орша-Цэнтральная 15.49, Пагодзіна 16.54 — штодня); №807 (Орша-Цэнтральная 18.49, Пагодзіна 19.50-19.55, Крычаў 21.06 — штодня).

Сяргей РАСОЛЬКА.

ПУСЦІ БУРБАЛКУ — ВЯРНІСЯ Ё ДЗЯЦІНСТВА!

У чарговы раз жыхары і госці горада Мінска змоглі ўспомніць дзяцінства і ў вялікай кампані пад музычны акампанемент папуськаць рознакаляровыя мыльняны бурбалкі. У сталічным парку імя Горкага прайшоў флэш-моб «Мыльняны феерыя», арганізаваны моладзевым грамадскім аб'яднаннем «Авангард» пад кіраваннем Марата Абрамуўскага.

На мерапрыемства прыйшло каля 300 чалавек. Многія ўдзельнікі «Мыльняны феерыя» былі з сем'ямі.

Гэты флэш-моб праводзіцца ў сталіцы ўжо не першы раз. Яго мэта — падараваць добры настрой усім, хто адлячвае ў парк, а таксама даць магчымасць набыць новыя сярбру.

Настасся ХРАЛОВІЧ, фота аўтара.

Гісторыя з канверта

Я РОДАМ З ВЫДАВЕЦКАЙ ВУЛІЦЫ

Кожны раз калі вяртаюцца з Камароўскага рынку, пераходжу вуліцу Кульман і спыняюся каля помніка падпольшчыкам газеты «Звязда». На гэтым месцы ў 1942 годзе па вуліцы Выдавецкай, 10 знаходзілася падпольная друкарня. Тут памяць вяртае мяне ў мінулае, бо на вуліцы Выдавецкай, якой ужо няма на карце, прайшло маё дзяцінства і юнацтва.

Мая сям'я перасялілася ў раён Камароўкі на Выдавецкую ў 1940 годзе. Сваю назву вуліца атрымала таму, што тут былі будаваныя дамы, у якіх пражывалі семі работніцкіх беларускіх выдавецтваў (мая маці працавала ў друкарні імя Сталіна).

Памятаю, як пачалася вайна. Нямецкія самалёты бамбілі горад, пачаліся пажары. Адна з бомбаў упала ў нашым агародзе, але не разарвалася. Яе ўбралі сапёрны ўжо пасля вайны.

28 чэрвеня ў чатыры гадзіны раніцы каля Камароўкі пачалася перастрэлка, а ўдзень паказаліся нямецкія танкі.

Калі горад быў акупаваны, на вуліцах пачалі з'яўляцца лісткі, у якіх усё часцей сустракалася слова «смерць»: пагражалі насельніцтву за ўкрыванне савецкіх салдат, за захаванне зброі, боепрыпасу, радыёпрыёмнікаў, абразы нямецкіх салдат...

Але ўжо ў жніўні 1941-га ў раёне Камароўкі была створана адна з першых падпольных груп. Патрыёты расплыв суджвалі зводкі Саўінфармбюро, вызвалілі ваеннапалонных з лагераў смерці, наладжвалі сувязь з партызанскімі атрадамі. У 1942 годзе на вуліцы Выдавецкай у доме Таццяны Яўквенчы выдвалася «Звязда». Набіраў і вяртаў яе Хасан Александровіч, які жыў у доме насупраць. Але не толькі пра гэта памятаюць былыя жыхары.

Па начах часта ў раёне Камароўкі чутны былі стралы і выбухі. Невыпадкова нямецкім салдатам і афіцэрам было забаронена туп з'яўляцца у начны час.

У доме на Выдавецкай засталася мая стрыечная сястра, маці і сястра бацькі Серафіма Рыгораўна, якая стала падпольшчыцай і сувязной адной з партызанскіх брыгад. Маці разам са мной і сястрой вырашыла перабрацца да сваіх бацькоў у Капыльскі раён, бо выжываць тут было цяжка і небяспечна. Маці катэгарычна адмовілася працаваць на немцаў. Мы аказаліся ў складаным становішчы, на Камароўскім базары былі прададзены ўсе рэчы ці абменены на прадукты. Праз некалькі дзён пасля таго, як мы пакінулі Мінск, Серафіма познай ноччу прывяла ў дом шэсць чалавек, якіх удалося вызваліць з лагера ваеннапалонных. Некалкі дзён яны хаваліся ў склепе нашага дома. Тады немцы падзілі аблавы, накіраваліся яны і на Выдавецкую вуліцу. Бабуля, калі заўважыла, што гітлераўцы ідуць да нашага дома, ледзь паспела на века склепа высыпаць мех бульбы і папярэдзіць аб небяспецы. Абышлось. «Пастаяльцы» хутка былі перапраўлены ў партызанскі атрад.

Недалёка ад нашага дома знаходзілася явачная кватэра падпольнай камсамольскай арганізацыі «Танюша», якая ў час вайны дзейнічала на Мінскім радыёзаводе. А яшчэ жыхары Выдавецкай вуліцы часта выпраўлялі старэйшых дзяцей перакінуць хлеб палонным канцлагера, які быў створаны немцамі недалёка ад Камароўкі, па вуліцы Шырокай (зараз Куйбышава, сёння на гэтым месцы знаходзіцца ваенны шпіталь). З гэткага лагера рогулярна «курсіравалі» душагубкі ў Трасянец, было знішчана каля 20 тысяч чалавек...

У пачатку 1970 года на Выдавецкай вуліцы з'явілася будаўнічая тэхніка, жыхары былі пераселены. Тады быў знесены і дом, у якім доўжвалася падпольная «Звязда». Можа, яго магчыма і трэба было захаваць як памяць аб няскораным Мінску і яго мужных жыхароў...

Мікалай ЛАТУШКА

«ГАРАЧЫ»
287 17 41

У нумары газеты ад 22 жніўня мы паведамілі пра наступствы разгукі стыхіі на Брэстчыне ў панядзелак, калі ад парываў моцнага ветру пацярпелі пяць раёнаў. А напярэдадні — бліжэй да вечара аўторка — у рэдакцыю патэлефанавала са скаржай жыхарка вёскі Смаляны Пружанскага раёна Зоі Рыгораўна Шымановіч. Над іх населеным пунктам таксама прайшоў навалнічы фронт. Буйной шкоды, балазе, не прынёс, але пэўныя непрыемнасці мясцовым жыхарам усё ж такі «падкінуў».

У прыватнасці, скардзілася за-яўніца, суседскае дрэва ўпала на яе агароджу. Пры гэтым паабрывала правады. Аварыйныя брыгады працавалі ўвесьцы, але, па словах Зоі Рыгораўны, спаслаўшыся на занятасць, з'ехалі, так і не аднавіўшы электразабеспячэнне для часткі населенага пункта. «У

ПРЫ АДНАЎЛЕННІ ЭЛЕКТРАЗАБЕСПЯЧЭННЯ ЁСЦЬ ПРЫЯРЫТЭТЫ

іншых аднаўскоўцаў электрычнасць ёсць, без святла засталася літаральна пяць-шэсць чалавек» — гаварыла жыхарка вуліцы Цэнтральнай. Трэба заўважыць, што ў рэдакцыю спадарыня Шымановіч патэлефанавала літаральна па зарканчэнні толькі сутак пасля разгукі над вёскай стыхіі. Суразмоўцу заўвага — што, маўляў, прайшло не так шмат часу, а вечер прынёс дастаткова шкоды, у тым ліку і ў Пружанскім раёне, і рамонтнікі напору не паспяваюць адрозу і паўсюдна ўсё выправіць (асабліва там, дзе, напрыклад, можа быць паршаны тэхналагічны цыкл пры вытворчасці, — не задаволіла. Жанчыны даволі эмацыянальна працягвала скардзіцца, што людзі засталіся без святла...

Ужо раніцай у сярэду мы звязаліся з намеснікам старшыні Пружанскага райвыканкама Сяргеем Гукам, старшынёй камісіі па надзвычайных сітуацыях пры

райвыканкаме. Сяргей Міхайлавіч ведаў, што ў «пикавы» час у цэлым па раёне паступіла калі 90 заявак на аднаўленне ліній электраперадач, у тым ліку і транзітных магнутасцю 10 кВт. Колькі з самога Пружанскага раёна перывы ліквідоўвалі 11 аварыйных ліній, дзе, напрыклад, можа быць паршаны тэхналагічны цыкл пры вытворчасці, — не задаволіла. Жанчыны даволі эмацыянальна працягвала скардзіцца, што людзі засталіся без святла...

гэтымі работамі, калі ёсць такая магчымасць, вядзецца аднаўленне электразабеспячэння жыллага фонду.

Далей Сяргей Міхайлавіч (падчас размовы з журналістам «Звязды») набраў па другім тэлефоне дырэктара Пружанскіх электрасетак Аляксандра Усіка, пасля чаго перадаў адказ апошняга: аварыйная брыгада ўжо выехала ў вёску Смаляны. Калі на месцы высветліцца, што ніякіх іншых сур'ёзных праблем стыхія не прынесла, электразабеспячэнне мясцовых жыхароў, у тым ліку і нашай заяўніцы, адновяць у самы бліжэйшы час. Напрыканцы размовы старшыня камісіі па надзвычайных сітуацыях пры райвыканкаме заўважыў, што зараз вядуцца літаральна апошнія падключэнні спажывуўцаў, якія пацярпелі падчас разгукі стыхіі.

Сяргей РАСОЛЬКА.

АКЦЫЯ Бяспека нашчадкаў — у руках бацькоў

Напярэдадні новага навучальнага года на тэрыторыі сталічнай вобласці Мінскае абласное ўпраўленне па надзвычайных сітуацыях у рамках рэспубліканскага мерапрыемства праводзіць акцыю «У цэнтры ўвагі — дзеці».

Журботная статыстыка сведчыць, што за леташні год у Мінскай вобласці з-за дзіцячага савельства з агнём адбылося 30 пажараў, з пачатку гэтага года — 18... Таму пажарныя-выратавальнікі яшчэ раз нагадаваюць: зборачы дзіця ў школу, нагадайце яму, як правільна сябе паводзіць, каб захаваць жыццё і здароўе. Вывучыце з дзецьмі тэлефоны экстранных службаў, патлумачце ім, што гуляць з запалкамі і ўвогуле з агнём — небяспечна. Клопат і ўвага да дзяцей з боку дарослых павінна стаць гарантам іх беспякі.

Сяргей РАСОЛЬКА

ОАО «Строительный трест № 9, г. Витебск»
извещает своих акционеров о проведении 7 сентября 2012 года внеочередного общего собрания акционеров

Повестка дня:
1. О внесении изменений в устав Общества.
Собрание состоится в 15.00 в здании ОАО «Строительный трест № 9, г. Витебск» по адресу: г. Витебск, ул. «Правды», 5.
Список акционеров для регистрации участников собрания будет составлен по состоянию реестра на 28 августа 2012 г.
Регистрация акционеров проводится с 14.30 до 15.00.
Акционерам при себе иметь паспорт, представителям — доверенность.
Справки по телефону (8 0212) 37 28 93.
С материалами собрания можно ознакомиться с 30 августа 2012 года в общем отделе ОАО «Строительный трест № 9, г. Витебск» по адресу: г. Витебск, ул. «Правды», 5.
Наблюдательный совет

УНП 300029266

ПАСЛЯ КАВЯРНІ... У ШПІТАЛЬ?

АБО «СМАЧНА ЕСЦІ» ТОЕ... ШТО УЖО НЕЛЬГА ЕСЦІ?

Пасля такога міжвольна пачынаеш разумець «зорак» мастацтваў, якія на гастролі з сабой бяруць уласнага кухара, прывозяць прадукты і нават ваду.

Супрацоўнікі Камітэта дзяржаўнага кантролю Віцебскай вобласці не ставілі перад сабой мэту правярць як кормяць, у ві

АД ЧАГО ЗАЛЕЖЫЦЬ СМАК БУЛЬБЫ?

Смакавыя якасці бульбы — такі ж важны паказчык гатунку, як і яго ўраджайнасць. Мы вырошчваем бульбу, галоўным чынам, для сабе, таму пры выбары таго ці іншага гатунку фактар смаку становіцца вызначальным. Ад чаго ж ён залежыць?

Мабыць, у бульбаводстве няма пытання больш складанага. Ён уключае два паняцці — «высокія смакавыя якасці» і «індывідуальнае ўспрыманне смаку бульбы». Вядома, што смак залежыць ад аб'ектыўных паказчыкаў, і перш за ўсё, хімічнага саставу, які вызначае пажыўнасць, карысць для здароўя чалавека тых ці іншых элементаў. Такія паказчыкі, як высокае ўтрыманне крухмалу, бялкоў, амінакіслот, вітамінаў, макра- і мікраэлементаў, нароўні з устойлівацю да некаторых захворванняў абумоўлены генетычна і закладваюцца пры селекцыі новых гатункаў. А вось ўспрыманне смаку — часцей за ўсё паказчык суб'ектыўны, зменлівы і няўстойлівы. Камусьці больш падабаецца бульбачка рассыпістая, а камусьці тая, якая не разварваецца. Адны аддаюць перавагу клубням даўгаватай формы, другія — круглай; адны больш «паважаюць» гатункі з тонкай лупінай, іншыя — з тўстойай. Аднак прыжогова форма клубняў, далікатная мякца, прыемны смак, водар падабаюцца ўсім.

Дык, можа, варта вырошчваць тую гатункі, хімічны састаў клубняў якіх адпавядае фізіялагічным запатрабаванням чалавека? Лёгка сказаць. Бо ўсе ведаюць, што клубні аднаго і таго ж гатунку, выгадаванага на розных глебах, у розныя гады, «на хіміі» ці без яе, адрозніваюцца па смаку. Гэта тлумачыцца тым, што колькасць склад б'яхімічных элементаў неадноўна ў варанай бульбы, прыгатаванай адразу пасля вольскага збору ўрадках.

ШТО МОЖА САПСАВАЦЬ СМАК?
Трэба ведаць, што смак клубняў нават найлепшага гатунку бульбы можа быць сапсаваны, калі парухавана агратэхніка вырошчвання і не выконваецца рэжым захавання. Так, саладкавы прысмак, які робіць бульбу нямсмачнай, — следства залішняй канцэнтрацыі цукру, што ўтварыліся ў выніку ператварэння крухмалу ў цукры з-за падміражання клубняў ці працяглага іх захавання пры нізкай тэмпературы (ад 0 да 1 °С). Дарэчы, прысмак можна паменшыць, калі пераахладжаныя клубні на працягу некалькіх дзён вытрымаць пры палёвай тэмпературы. У іх абдужэцца зваротны працэс: цукры ператворацца ў крухмал.

Бульба, клубні якой доўгі час знаходзіліся на святле і пазелені, набывае горкі смак і становіцца непридатнай для харчовых мэт. Гэта звязана з залішнім назапашваннем у ім глюкаалкалоіду саланіна — небяспечнага для здароўя рэчыва. Праўда, у невялікай колькасці саланін бяспечны. Ён надае клубням спецыфічны бульбяны прысмак, а таксама аказвае танізуючае дзеянне на арганізм чалавека. Навукоўцы выявілі залежнасць смакавых якасцяў бульбы ад утрымання ў ім гэтага рэчыва. Так, найбольш смачнымі лічацца клубні бульбы, у якіх на 1 кг клубняў утрымліваецца не больш за 50—100 мг саланіна.

Варта памятаць, што пры аднаразовым ужыванні чалавекам 400 мг саланіну ўзнікаюць прыкметы атручэння. Таму моцна пазеленяныя клубні, асабліва яравізаваныя і тыя, што засталіся пасля пасадкі, не рэкамендуецца скарміваць нават жывёле. Вялікая колькасць глюкаалкалоіду ўтрымліваецца ў маладой бульбе, а ў клубнях, сабраных у канцы перыяду вегетацыі, канцэнтрацыя іх найвышэйшая (пад лупінай). Простая ачыстка бульбы рэзка змяншае ўтрыманне саланіну ў ежы. Акрамя таго, частка яго пераходзіць у адвар. Такім чынам, чысцячы і адварваючы бульбу, а затым зліваючы адвар, мы абмяжоўваем паступленне саланіну ў наш арганізм. Як аказалася, найбольшая яго колькасць спажываецца з печанай і зваранай у «мундзіры» бульбай.

Смак клубняў можа пагоршыцца таксама з-за недахопу ці лішку ў іх мінеральных элэментнаў. Бульба, вырошчваная на глебе, у якую ўнеслі толькі перагноі і попель, а мінеральныя ўгнаенні не выкарыстоўвалі, лічыцца найбольш смачнай і рэкамендуецца для дыетычнага і дзіцячага харчавання. Аднак ураджайнасць пры такім спосабе вырошчвання заўсёды будзе меншай, чым пры ўнясенні комплексу арганічных і мінеральных угнаенняў. Важна толькі правільна разлічыць іх дозу і суднасны. Гной недастаткова хутка распадаецца ў глебе, не валодае аптымальным для бульбы суднасным пажыўным рэчывам, таму на пачатку вегетацыі расліны могуць адчуваць недахоп сілкавання. Унясенне вялікіх доз гною, які не перапыў (звыш 600 кг на сотку), можа прывесці да празмернасці азотнага сілкавання. У такім выпадку кусты бульбы ўтвараюць магутнае бацвінне і слаба назапашваюць ураджай, затое ўзрастае колькасць нітрату ў клубнях.

Вялікая колькасць попелу выклікае падчылачванне глебы і, як следства, пашкодванне клубняў паршой звычайнай, узбуджальнік якой актыўна размножаецца ў шчолачым асяроддзі. Пры неабласаваным сілкаванні гатункаў хутчэй выраджаецца.

Лішак азоту і недахоп калію больш усюго псуоць смак добрага гатунку бульбы. Мякца яе горш разварваецца, становіцца вадзяністай, набывае старонні пах, хутка чарнее пасля ачысткі і варкі. Залішняе азотнае сілкаванне, асабліва ўнесенае ў выглядзе солу азотнай кіслаты (аміячная, калійная і натрыявая салетры, амафос, дыямафос, нітраамафоска), а таксама гнявай жывкі і фекаліяў, вядзе да рэзкага назапашвання нітрату ў клубнях.

(Заканчэнне ў наступным выпуску.)

ЯК ЗАХАВАЦЬ ГАТУНКОВАСЦЬ АСТРАЎ?

Каб захаваць чыстагатунковасць і атрымаць высакакаснае насенне астры, трэба ў перыяд цвіцення адбіраць лепшыя, тыповыя для гатунку расліны насеннікі і выбракоўваць слабыя і нетыповыя.

Розныя гатункі астраў варта вырошчваць з прасторай ізаляцыі 5—10 м, а ў паўднёвых раёнах з сухім гарачым кліматам — 5—200 м (у залежнасці ад гатунку, яго махровасці), бо пры пасадцы іх на блізкай адлегласці назіраецца перапыленне раслін.

Астры апыляюцца мухамі, пчоламі, матылькамі, але, галоўным чынам, трыпсамі, якія вельмі рухомыя ў гарачае надвор'е і пераносцяць пылок з адных гатункаў на іншыя.

Для вырошчвання насеннікаў патрэбныя ўрадлівыя глебы і добрая асветленасць участка.

Расліны высакарослых і сярэднярослых гатункаў вырошчваюць на адлегласці 35—40 см адна ад адной, а нізкарослыя і слаба разгалінаваныя — 20—25 см.

Найбольш паўнаватраснае насенне выспявае ў суквеццях, размешчаных на парастках першага парадку. Іншыя суквецці па меры іх расцвіцання выдаляюць разам з кветаносамі. Кветаносы нельга пакадаць, паколькі на іх могуць з'яўляцца новыя парасткі, на развіццё якіх расліны затрачваюць шмат пажыўных рэчываў. Гэта пагаршае сілкаванне суквеццяў, пакінутых на насенне, затрымае фарміраванне і паспяванне насення, што адб'іваецца на зніжэнні дэкарэтыўнасці якасцяў гатунку.

НАСЕННЕ З ФІТАФТОРНАГА КУСТА

Цяперашні год — неспрыяльны для памідоўраў. Расліны папакутавалі ад фітафторы. Ці можна пакадаць з хворых кустоў? У многіх агароднікаў свае добрыя гатункі? Будзе вельмі шкада, калі яны перавядуцца.

Пашкодзаныя фітафтарозам плады можна выкарыстоўваць у ежу, папярэдняе апусціўшы іх на 10-15 хвілін у кіпенне. А вось збіраць насенне з пашкоджаных пладоў катэгарычна нельга, бо на наступны год не ўдацца атрымаць здаровыя плады нават пры самай стараннай апрацоўцы насення, а затым і раслін.

На жаль, гатункі захаваць не атрымаецца. Адзінае, што можна параіць: ніколі не высейвайце ўсё насенне — абавязкова пакіньце штогод хоць бы па 10-15 штук кожнага з упадабных гатункаў у якасці страхавога фонду. Тады будзе магчыма аднавіць добры гатункаў.

«ГАРАЧЫ» 287 17 41

З вёскі Галавенчына Стаўбцоўскага раёна на «гарачую лінію» газеты патэлефанавала занепакоеная адсутнасцю сена пенсіянерка. Тое сена мясцовага гаспадарка бясплатна дае і бясплатна ж дастаўляе сваім колішнім работнікам, якія ўжо пайшлі на заслужаны адпачынак. На чалавека выходзіць па пяць рулонаў — гэта каля тонаў. У нашай заяўніцы атрымаць яго мае права сужэнец, які пайшоў на пенсію з калгаса, як па завядзёццы назвала гаспадарку жанчына.

— Паўтара месяца чакам таго сена. Усім ужо навокал развезлі, толькі мы адны засталіся без абцяганага. Каму першаму адвозілі, дык, вядома, сена было добрае. А цяпер якое, калі ў полі палажала пад дажджы? — даводзіла нам заяўніца. — У нас жа толькі адна кароўка...

Нахай не крыўдзіце насшы чытачы, аднак было вядома, што сям'я па-выскаму прастадушна схітрвала. Зараз жа сена не патрэбна, каб карміць карову. Але ж добры гаспадар загадзя дбае пра

«НАДЗЕЙНА» СХАВАЛІ ВАЛЮТУ ПАД МАЙКАЙ...

Супрацоўнікі мытні «Мінск-2» спынілі спробу незаконнага ўвозу ў краіну буйной сумы замежнай валюты. Адбылося гэта пры правядзенні аперэцый мытнага кантролю ў адносінах да грамадзян, што прыбылі авіярейсам «Ашгабат — Мінск».

— Мытнікі звярнулі ўвагу на двух грамадзян Туркменістана, якія спрабавалі як мага хутчэй перасекчы граніцу па «зеляным калідоры» без пісьмовага дэкларавання маёмасці, — расказалі ў прэс-службе Дзяржаўнага мытнага камітэта Рэспублікі Беларусь. — Адсутнасць у падарожнікаў багажу, містувасці і напружаная манера паводзін насцярожыла супрацоўнікаў мытні. Грамадзян запрасілі ў «чырвоны калідор» для правядзення дадатковых аперэцый мытнага кантролю. У выніку было ўстаноўлена, што адзін з жыхароў Туркменістана спрабаваў перавесці праз граніцу буйную суму замежнай валюты, у экві-

ДАЖДЖЫ СКОНЧАЦА, СЕНА ВЫСУШАЦЬ І ПРЫВЯЗУЦЬ

запасы, прада? Тым больш, калі сусед, умоўна кажучы, іх ужо стварыў. Таму клопат высокудоў па-чалавечы зразумець можна. З іншага боку, калі ім нешта належыць атрымаць — яны тое атрымаюць. Што і пацвердзіў у тэлефоннай гутарцы начальнік участка ААТ «Вішнявецкі-Агра» Вячаслаў Ермаловіч.

— Тое сена, якое першапачаткова насушылі, усё раздалі. За адзін раз на ўсё яго не халіла. Вашы заяўнікі — не адзіны, хто пакуль знаходзіцца ў такой сітуацыі. Напрыклад, толькі па маім участку трэба давесці сена яшчэ пяці чалавекам. Па другім участку, у інішага брыгадзіра, наколькі я ведаю, таксама пакуль без сена застаюцца шэсць чалавек, — даў рэдакцыі тлумачэнні Вячаслаў Пятровіч. — Аднак ніводны явасковец не застаецца без абцяганага: атрымае сена бясплатна і з бясплатнай дастаўкай. Зараз гэта зрабіць немагчыма, бо ў нас апошнімі днямі ідуць дажджы. Калі сена высыхне, тады яго і развезьм. Думаю, што зробім гэта праз тыдзень-паўтара.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Дзень касілі каноплі

Плантацыя канопель плошчай 3 га знаходзілася за жывёлагадоўчай фермай у вёсцы Асаўцы Гомельскага раёна. Як паведамілі ў прэс-службе УУС Гомельскага аблвыканкома, гэта самы буйны пасев, выяўлены ў гэтым сезоне на тэрыторыі Гомельскай вобласці. Работы па знішчэнні раслін, якая змяшчае наркатычныя рэчывы, з дапамога сельскагаспадарчай тэхнікі КСУП «Усход» працягвалі ўсё светлавы дзень. Маса наркасыравіны перавысіла 15 тон. Дарэчы, усю сёлета ў рамках аперэцый «Мак» на тэрыторыі Гомельшчыны знішчана 47 тон гэтай расліны.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Даты Падзеі Людзі

1939 год — старшынёй СНК і наркамам замежных спраў СССР В. Молатавым і Міністрам замежных спраў Германіі І. Рыбентропам у Маскве быў падпісаны Дагавор аб ненападзе тэрмінам на 10 гадоў. Пакт прадугледжваў узасменна абавязальнасць дзвюх дзяржаў устрымлівацца ад прымянення сілы і агрэсіўных дзеянняў як паасобку, так і сумесна з іншымі дзяржавамі. Дагавор і прыкладзены да яго сакрэтныя пратаколы аказалі сур'ёзны ўплыў на Беларусь, тэрыторыя якой стала налягарадзі і ў пачатку Другой сусветнай вайны аб'ектам актыўнай дыпламатычнай і ваенна-палітычнай дзейнасці з боку СССР і Германіі. У адпаведнасці з «Дадавакым сакрэтным пратаколам», да дамоў прадугледжвалася размежаванне сфер уплыву СССР і Германіі ва Усходнім Еўропе. Бакі прышлілі да пагаднення аб падзеле Польшчы і размежаванні сфер інтарэсаў на яе тэрыторыі па лініі рэк Нарыў, Вісла і Сан, што азначала пераход у сферу інтарэсаў СССР Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Масква і Берлін прызналі інтарэсы Літвы на тэрыторыі Віленшчыны.

1956 год — СССР папярэдзіў Англію і Францыю, што, калі яны падчас канфлікту вакол Суэцкага канала рызыкнуць напасці на Егіпет, у гэтую краіну будучы накіраваныя саветскія добраахотцы. Увогуле, Мікіта Сяргеевіч вырашыў уцвердзіць нос прахлятым імперыялістам і смела наблізіў свет да Тройцы сусветнай вайны. Але ўсё, дзякуючы Богу, абыйшлося. Шмат у чым дзякуючы таму, што ЗША таксама не падтрымалі Парыж і Лондан у іх імкненні «паставіць на месца» егіпецкага прэзідэнта Насера. Перадгісторыя канфлікту таяка. Пакрыўдзіўшыся на Захад за адмову прабінасаваць будаўніцтва Асуанскага плаціны, Насер 26 ліпеня 1956 года аб'явіў аб нацыяналізацыі Усеагульнай марско-кампаніі Суэцкага канала. У адказ Парыж, Лондан і Тэль-Авіў сталі рыхтывацца да ўзброенай інтэрвенцыі. Неўзабаве пачаліся сутыкненні паміж Егіптам і Ізраілем, а на наступны дзень у бой уступілі англічане і французы. Арганізацыя Аб'яднаных Нацый прызнала англічан і французам агрэсарамі, а СССР 5 лістапада выступіў ужо з другім ультыматумам, паабядаўшы выкарыстаць для ўціхаміравання Англіі і Францыі «сучасную ракетную зброю» (трэба зразумець — ядзерную) і паставіць пытанне аб правамоцнасці стварэння дзяржавы Ізраіль. З моманту гэтага саветскага ультыматуму прайшло ўсёго 22 гадзіны, і баявыя дзеянні спыніліся. Парыж і Лондан прышліся змірыцца з паражэннем.

1880 год — нарадзіўся Аляксандр Грын (Грынеўскі), рускі пісьменнік. Сын выхадца з Беларусі, сасланага ў Сібір за ўдзел у паўстанні 1863-1864 гадоў. У 1919 годзе служыў у Чырвонай Арміі пад Віцебскам, дзе пачаў працаваць над аповецю «Пунцовыя ветразі». Першае апавяданне «Заслуга радавога Панцялеева» было канфіскавана ахранкай, наклаў знішчаны. Напісаў больш за 350 апавяданняў, апавесцяў, вершаў, паэм, сатырычных мініячур. Яго творчасць доўгі час замоўчвалася і знайшла прызнанне толькі ў 1960-я гады. Памёр у 1932 годзе.

Было сказана Якуб Колас (1882—1956), народны паэт Беларусі: «Ідзі, назад не аглядайся. І на другім не накладайся!».

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй міжнароднага арбітра Мікалая ГРУШЭЎСКАГА

Склідалальнік, ПРАБЛЕМІСТ Сёлета адзначаецца 75-годдзе з дня нараджэння вядомага беларускага праблеміста Гары Адамавіча Далідовіча. У далёкім 1951 годзе ён пачаў удзельнічаць у звяздоўскіх конкурсах расшэнняў. І першая яго ўласная задача была апублікавана таксама ў нашай газеце — 28 лютага 1963 года. А праз 18 гадоў яму было прысвоена званне майстра спорту СССР па шашачнай кампазіцыі, бо ў першынстве Саветскага Саюза 1980 года заваяваў залаты медаль у раздзеле па стварэнні задач-100.

Яшчэ Гары Адамавіч быў старшынёй Рэспубліканскай камісіі па шашачнай кампазіцыі, вядучым рубрыкі «Шашкі» газеты «Мінская праўда», калекцыянерам задач. З дапамога сваёй картаткай паспяхова займаўся судзействам спаборніцтваў рознага рангу і меў усеазаўно катэгорыю, ажыццяўляў функцыі трэнера. Сваім

настаўнікам яго лічылі чэмпіёны СССР П. Шулеў, У. Кажамкіні і У. Ганчар. У сааўтарстве з І. Стрэльчыкам выдаў кнігу «Задачы-мініячуркі ў міжнародных шашках» (Мінск, «Польмя», 1985 г.). Яму спадбалася развясцаць і склапаць не толькі задачы, але і задачныя праблемы.

Вам таксама будзе цікава разгледзець такія камбінацыі:

3. Белыя: b6, c5, c7, d6, f6, g5, h6 (7). Чорныя: a5, d2, d4, e3, f2, f8, h2, h4 (8). Пазбавіць хадоў

ЛІСТЫ ДА ЖЫЛІБЕРА

ВАКОЛ МЕДЫЦЫНЫ СА СВЯТЛАНАЙ ДЗЯНІСАВАЙ

Далёка не ўсе тыя, хто ў дзяцінстве гуляе «ў доктара», выбіраюць медыцыну справай жыцця. Гэта натуральна. Не натуральна толькі, што некаторыя, абраўшы такую справу, працягваюць у яе гуляць. З пацэнты далёка не лячэнага выгляду. І далёка не лячэльнымі інструментамі.

Monsieur! Са шчырым спадзяваннем на ўвагу і цікакасць зноў пішу Вам, з прыемнасцю, між іншым, зазначаючы, які прыжого Вас ідэнтыфікуюць у нашы дні некаторыя крыніцы: «доктар беларускі і французскі». Беларускаму вуху гэта, вядома ж, саладзёна, чым французскаму, але ўвогуле я б сказала, што любым вухам лепш за ўсё чуць праўду і толькі праўду.

Гэта да таго, што сёння я хачу падзяліцца з Вамі набалелым. Мясне гэта вельмі абурліва. Некалкі тыдзень таму ў маёй матулі западозрылі анкалагічнае захворванне. І вась на чарговым этапе абследавання маім вухам (дзякуй Богу, што толькі маім) даводзіцца наступнае: «Трэба зрабіць яшчэ адну біяпію — для таго, каб вызначыцца з прапаратам для хіміятэрапіі». У адказ на збынтэжанае маючынае — дадатак: «Разумеецца, пры чацвёртай стадыі аперэцыя немагчыма, а прапараты для хіміятэрапіі, які вы самі ведаеце, будаюць розныя. Вось па выніках гэтай біяпіі мы і зоймемся іх падборам».

Дзякуй вам, доктар, за шчырасць. Дзіўна толькі, што сонца працягвае свяціць і нават грэць. І машыны па-ранейшаму недзе едуць. І дамы стаць як стаялі, цікана разв'язваюць вокны. І дрэвы шалочць лістоў, быццам не ўсё яшчэ сказана і можна тут нешта дадаць. Да чаго б гэта?

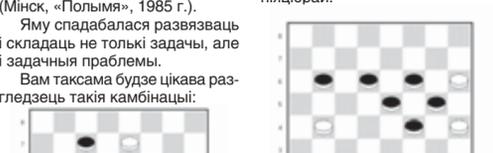
Малітва — лепшае лячэнне. Ад якой заўгодна хваробы цела і душы. Вы, безумоўна, ведаеце гэта, monsieur Jean, хоць і сцвярджалі некалькі разоў, што «жыццёвы пачатак цалкам незалежны ад разумнай часткі дзяцця». Дазволіце сабе невялічкі analysis, нагадаю, што гаварылі вы пра пачатак у літаральным сэнсе, па-першае, а па-другое, пад разумнай часткай душы мелі на ўвазе, прызыўнае, інтэлект, у той час як таямнічавы жыцця валодае не ён, а тое, што мы называем тэрыторыяй сэрца, — інстынкт. І толькі сэрца, які Вам, я ўпэўнена, добра вядома, «валодае паўнамоцтвамі прымаць рашэнні». Але гэта так, адступленне... А памятаеце, які Вы пісалі некалі пра Карла Лінея? Што яго нельга ніякім чынам «без доказу назваць мужам глыбокіх дараванняў»? Гэтаксама, я цяпер думаю, можна сказаць пра некаторых нашых урэдках.

Чарговая біяпія не паказала нічога дрэннага. Як, дарэчы, і папярэдняя. На мінулым тыдні маю матулю выявілі з балёнчы з дыягназам «запаленне». Запаленне чаго? Panchreas, падстарэйкавай залозы. Як чацвёртая стадыя анкалогіі за лічаныя дні ператварылася ў звычайны панкратэйт, ведае хіба толькі той доктар.

Гіпакрат некалі вучыў сваіх паслядоўнікаў: «Noli nocere — хачя не нашкодзь!» Яго суаічыннікі тым часам любілі і такі выраз: «Ausculta et repende — паслухай і ўваж». Але наш народ, кажучы, мудрыішы: «Збярэцца рэзаць — сем разоў адмерай!». Я ні ў якім разе не хачу, monsieur, каб вы падумалі, што лісты мае да Вас заўсёды будуць cum grano salis, так бы мовіць, з драбмі солі. Павеце, дарэгі доктар, нам, беларусам, мне і маім сучаснікам, ёсць чым ганарыцца: медыцына наша хоць і культава дзе-нідзе, асобнымі месцамі, але дагнаць яе ўсё роўна ўжо даўно не па сілах многім. Абцяжю, што раскажу ў наступным сваім лісце пра якое-небудзь асаблівае наша дасягненне.

Развітаюся, шчасліва неверагодна. Чым? Хоць радка, на два тыдні раз Магчымасцю пісаць для Вас.

чорных: 1. cd8 2. db6 3. bd8 4. de7 5. hg1f. 4. Белыя: a7, b4, c5, c7, f2 (5). Чорныя: a3, d2, d8, f4, g7, h4 (6). Задане такое ж, як і ў № 1. Свой конкурс Майстар Пётр Шклюдз (Наваполацк) працягвае яго заданнем № 15/13 — дамачнай мініячурой:

Тэрмін для адказаў традыцыйны — два тыдні. Накіроўайце іх на адрас: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шашкі».

РАШЭННІ «Наш аўтар» (А. Сяпегін): f2, d2, d4 (e5A) d6, e7, a3 (f3) a1 b2, c3, d6+. A(f6) g5, e7-VP+. Аўтарскі (Л. Вітошкін): 16/6, 38, 47-42, 1, 49x і 16/7. 20, 11 (15x33) 2, 26, 37, 42x.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	— 6.02	20.20	14.18
Віцебск	— 5.49	20.13	14.24
Магілёў	— 5.52	20.11	14.19
Гомель	— 5.53	20.04	14.11
Гродна	— 6.18	20.35	14.17
Брэст	— 6.22	20.32	14.10

Месяц Першая квадра 24 жніўня. Месяц у сур'і Скарпіяна.

Імяніны Пр. Вячаслава, Лаўрэнція, Рамана. К. Валерыі, Ружы, Апалянара, Валерыяна, Віктара, Філіпа.

ЗАЎТРА

...у суседзях ВАРШАВА +22...+26°C, КІЕЎ +19...+25°C, РЫГА +12...+16°C, ВІЛЬНЮС +16...+20°C, МАСКВА +14...+16°C, С.ПЕЦЯРБУРГ +15...+17°C

ГЕАМАГНІТНЫЯ УЗРУШЭННІ

Абазначэнні: — няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў; — невялікія геамагнітныя узрушэнні; — слабая геамагнітная буря

УСМІХНЕМСЯ

Прабачэння ў жанчыны трэба прасіць адразу, пакуль яна не зразумела, што ёй без вас добра!.. — Дарагі, табе падабаецца мая новае сукенка? — Так. — Але ж ты нават не паглядзеў на яе! — Але ж я даў ПРАВІЛЬНЫ адказ!

«Аўтавазу» не ўдаецца прасвеці краш-тэст «Ляды Каліны»: